

ВІСНИК ПРОКУРАТУРИ 9'2018

ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНЕ ЮРИДИЧНЕ ОФІЦІЙНЕ ВИДАННЯ
ГЕНЕРАЛЬНОЇ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ

Засновано
10 червня 1999 року

Свідоцтво про державну реєстрацію
серія KB № 10791

Засновники
Генеральна прокуратура України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка

Надано статус офіційного видання
наказом Генерального прокурора України
від 19 квітня 2012 року № 38

Головний редактор
Микола Якимчук

Видавець
Національна академія
прокуратури України
вул. Мельникова, 81-б, м. Київ, 04050
тел.: (044) 206-15-61
www.naru.com.ua
vpu.ap.gr@gmail.com

Відповідальний редактор: *Лідія Зелінська*
Редактори випуску:
Наталія Панфілова, Тетяна Помазанова,
Зоя Пономаренко, Ольга Степанюк
Верстка:
Оксана Колосюк
Дизайн обкладинки:
Надія Грекович

Формат 64x90/16
Папір офсетний. Друк цифровий.
Наклад 455 прим.
Зам. № 18-09-26-1

Підписано до друку 27.09.2018

Виготовлення оригінал-макета та друк:
Національна академія прокуратури України
вул. Мельникова, 81-б, м. Київ, 04050

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої
справи до Державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції.
Серія ДК № 4001 від 10.03.2011

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Якимчук
Микола Костянтинович

головний редактор, перший проректор Національної академії прокуратури України, доктор юридичних наук, професор

Стрижевська
Анжела Анатоліївна

заступник Генерального прокурора, кандидат юридичних наук

Барандич
Світлана Павлівна

відповідальний секретар, начальник редакційного відділу Національної академії прокуратури України

Блажівський
Євген Миколайович

доктор юридичних наук

Водянніков
Олександр Юрійович

національний радник з юридичних питань Координатора проектів ОБСЄ в Україні, член Ради з питань судової реформи, консультант Конституційної комісії, кандидат юридичних наук

Гетьман
Анатолій Павлович

проректор з наукової роботи Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних наук, професор, дійсний член (академік) НАПрН України

Гриценко
Іван Сергійович

декан юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор юридичних наук, професор

Губерський
Леонід Васильович

ректор Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор філософських наук, професор, академік НАН України

Дьомін
Юрій Михайлович

старший викладач відділу підготовки прокурорів з наглядом за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання та досудове слідство, Інституту підвищення кваліфікації прокурорів Національної академії прокуратури України, доктор юридичних наук, професор

Енін
Євгеній Володимирович

заступник Генерального прокурора, кандидат політичних наук

Капліна
Оксана Володимирівна

завідувач кафедри кримінального процесу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України

Козьяков
Ігор Миколайович

начальник відділу науково-методичного забезпечення прокурорської діяльності поза сферою кримінальної юстиції Науково-дослідного інституту Національної академії прокуратури України, доктор юридичних наук, професор

Костенко
Олександр Миколайович

завідувач відділу проблем кримінального права, кримінології та судоустрою Інституту держави і права імені В.М. Корецького НАН України, доктор юридичних наук, професор, дійсний член (академік) НАПрН України

Костенко
Сергій Костянтинович

член Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів

Косюта
Михайло Васильович

професор кафедри організації судових та правоохоронних органів
Національного університету «Одеська юридична академія»,
доктор юридичних наук, професор

Литвак
Олег Михайлович

доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент НАПрН України

Ліщина
Іван Юрійович

заступник міністра юстиції України –
уповноважений у справах Європейського суду з прав людини

Маляренко
Василь Тимофійович

доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент НАПрН України

Мінченко
Сергій Іванович

проректор Національної академії прокуратури України,
доктор юридичних наук, старший науковий співробітник,
габілітований доктор правничих наук

Нор
Василь Тимофійович

завідувач кафедри кримінального процесу і криміналістики
Львівського національного університету імені Івана Франка,
доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України

Погорецький
Микола Анатолійович

завідувач кафедри правосуддя Київського національного університету
імені Тараса Шевченка, доктор юридичних наук, професор

Попов
Георгій Володимирович

директор Науково-дослідного інституту
Національної академії прокуратури України, доктор юридичних наук

Руденко
Микола Васильович

професор кафедри кримінально-правових дисциплін
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна,
доктор юридичних наук, професор

Середа
Григорій Порфирович

доктор юридичних наук, професор

Сторожук
Дмитро Анатолійович

перший заступник Генерального прокурора

Тацій
Василь Якович

ректор Національного юридичного університету імені Ярослава
Мудрого, доктор юридичних наук, професор, академік НАН України

Тихий
Володимир Павлович

радник президії НАПрН України, доктор юридичних наук, професор,
дійсний член (академік) НАПрН України

Холодницький
Назар Іванович

заступник Генерального прокурора – керівник Спеціалізованої
антикорупційної прокуратури, кандидат юридичних наук

Шемшученко
Юрій Сергійович

директор Інституту держави і права імені В.М. Корецького
НАН України, доктор юридичних наук, професор,
академік НАН України

У НОМЕРІ

8	Результати роботи Прокуратури Автономної Республіки Крим
(серпень 2016 року – серпень 2018 року)
67	Микола Вовк:
Проблеми щодо призначення судових експертиз під час проведення
досудового розслідування кримінальних проваджень та шляхи
вдосконалення механізму їх призначення
80	Олександр Свірін:
Проблеми щодо пенсійного забезпечення працівників прокуратури
та шляхи їх вирішення

ЗМІСТ

ОФІЦІЙНО

Юрій Луценко провів зустріч із Спеціальним представником
чинного Голови ОБСЄ з питань боротьби з корупцією..... 7

ПІДСУМКИ

Результати роботи Прокуратури Автономної Республіки Крим
(серпень 2016 року – серпень 2018 року)..... 8

СЬОГОДЕННЯ

Вячеслав Соколовий:
Захист майнових інтересів держави представницькими заходами
Прокуратури Вінницької області 24

Наталія Рибалко:
Позитивні здобутки Прокуратури Чернігівської області
щодо забезпечення державних інтересів у сфері державної та комунальної власності..... 31

Сергій Ромась: Захист прав дітей – одне з пріоритетних завдань прокурорів Хмельниччини	36
---	----

Питання попередження і протидії кримінальним правопорушенням у сфері енергоефективності та енергозбереження перебуває на постійному контролі керівництва Прокуратури Івано-Франківської області.....	41
---	----

На Буковині завдяки прокуратурі з незаконного користування реально повернуто 2717 га землі.....	42
--	----

Із початку року правоохоронцями Миколаївщини припинено діяльність семи організованих злочинних груп	43
--	----

На Сумщині викрито співробітника підрозділу поліції – організатора злочинної групи, що займалась масштабним виготовленням, зберіганням та реалізацією наркотичних засобів.....	47
--	----

Протидія проявам сепаратизму та тероризму на території Одещини.....	50
---	----

Завдяки вжитим Прокуратурою Дніпропетровської області заходам понад 400 працівників пенітенціарної служби притягнуто до відповідальності	52
--	----

Уперше у Тернопільській області проведено судове засідання у режимі відеоконференції у межах міжнародної співпраці між Королівством Нідерланди та Україною	55
--	----

Правоохоронні органи Херсонської області протидіють адміністративним правопорушенням, пов'язаним із корупцією	56
--	----

ПРОТИДІЯ

Валентина Сеник, Роман Спусканюк: Недопущення виникнення та врегулювання конфлікту інтересів при виконанні прокурорами повноважень.....	58
---	----

Ірина Діденко, Наталя Панафеда: Проблеми застосування юридичної відповідальності за порушення антикорупційного законодавства з питань запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності інституцій правосуддя	62
--	----

ПРАВОДОПОМОГА

Микола Вовк:

Проблеми щодо призначення судових експертиз

під час проведення досудового розслідування

кримінальних проваджень та шляхи вдосконалення механізму їх призначення 67

Олексій Шкільнюк, Володимир Шмаровоз:

Вирішення питань забезпечення належної правової процедури

обшуку в практичній діяльності правоохоронних органів Чернігівської області 74

АКЦЕНТ

Олександр Свірін:

Проблеми щодо пенсійного забезпечення

працівників прокуратури та шляхи їх вирішення 80

КОНКУРС

Розпочато II Всеукраїнський конкурс творчих і наукових робіт

студентів – майбутніх правників «10 кроків прокурора до подолання корупції»..... 90

ТУРБОТА

У Києві відбувся дитячий турнір із міні-футболу

серед команд дітей працівників органів прокуратури України..... 94

НОВІ ВИДАННЯ 35, 54, 89

АНОНС 23, 40

Відповідальність за достовірність інформації, точність імен та прізвищ несуть автори.

Матеріали редагуються та можуть бути скорочені.

Редакційна колегія не завжди поділяє погляди авторів публікацій.

Використано фото, надані прес-службами регіональних прокуратур, та матеріали,
розміщені у вільному доступі в мережі Інтернет.

ЮРІЙ ЛУЦЕНКО ПРОВІВ ЗУСТРІЧ ІЗ СПЕЦІАЛЬНИМ ПРЕДСТАВНИКОМ ЧИННОГО ГОЛОВИ ОБСЄ З ПИТАНЬ БОРОТЬБИ З КОРУПЦІЄЮ

Генеральний прокурор України Юрій Луценко зустрівся з іноземною делегацією за участю Спеціального представника чинного Голови ОБСЄ з питань боротьби з корупцією Паолою Северіно.

Обговорювалися питання, пов'язані з реформуванням органів прокуратури нашої країни та боротьбою з корупцією.

Юрій Луценко поінформував про здобутки відомства у сфері протидії корупції на всіх напрямках, зупинився на досягненнях, а також проблемах, які виникають під час розслідування кримінальних проваджень. Окрім того, Генпрокурор не оминув питання взаємодії українських правоохоронних органів на цьому напрямі діяльності.

Генеральний прокурор України зазначив про сталу підтримку України та її правоохоронних органів з боку іноземних партнерів.

Пані Паола Северіно подякувала за надану інформацію та запевнила у подальшому сприянні розбудові української правоохоронної системи міжнародної спільноти.

РЕЗУЛЬТАТИ РОБОТИ ПРОКУРАТУРИ АВТОНОМНОЇ РЕСПУБЛІКИ КРИМ (СЕРПЕНЬ 2016 РОКУ – СЕРПЕНЬ 2018 РОКУ)

П'ятий рік триває окупація території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя.

Верховна Рада України визначила датою початку тимчасової окупації АР Крим та міста Севастополя 20 лютого 2014 року. Хоча фактичне захоплення Верховної Ради АРК сталося 26 лютого 2014 року, порушення збройними силами РФ порядку перетину державного кордону та незаконне перебування на українській території з метою подальшої тимчасової окупації півострова відбулося раніше – ще 20 лютого 2014 року.

З метою виконання рішення Ради національної безпеки і оборони України, введеного в дію Указом Президента України, відповідно до наказу Генерального прокурора України Прокуратуру Автономної Республіки Крим передислоковано в місто Київ.

Надалі – в 2015 та 2016 роках відповідно – на материкову частину України передислоковано Головне управління Національної поліції в Автономній Республіці Крим та місті Севастополі (в місто Одесу) і Головне управління Служби безпеки України в Автономній Республіці Крим (з розташуванням у місті Херсоні).

Таким чином, на материковій частині України функціонує система основних правоохоронних органів автономії.

Прокурор Автономної Республіки Крим
Гюндуз Мамедов

Наказом Генерального прокурора України від 22 серпня 2016 року прокурором Автономної Республіки Крим призначено Мамедова Гюндуза Айдиновича.

З урахуванням специфічних умов діяльності першочерговим завданням прокурора АРК було визначення пріоритетних напрямів, за якими прокуратура мала ефективно працювати в умовах окупації.

- На сьогодні до таких напрямів віднесено:
- злочини проти основ національної безпеки України;
 - воєнні злочини та злочини проти людяності;
 - порушення порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію України (ТОТ) та виїзду з неї;
 - представництво інтересів громадян та держави в суді.

За період роботи на посаді прокурора Автономної Республіки Крим Гюндуза Мамедова (із серпня 2016-го по серпень 2018 року) прокурори здійснювали процесуальне керівництво в 1444 кримінальних провадженнях, повідомлено про підозру у вчиненні злочину 176 особам.

За вказаний період завершено досудове розслідування у 210 кримінальних провадженнях, з яких 128 – направлено до суду з обвинувальними актами, 80 – закрито і 2 – скеровано до суду з клопотаннями про звільнення від кримінальної відповідальності.

До серпня 2016 року було завершено розслідування у 12 кримінальних провадженнях, з яких 5 – направлено до суду з обвинувальним актом, 6 – закрито і 1 – направлено до суду з клопотанням про звільнення від кримінальної відповідальності.

| Державна зрада

Із 128 кримінальних проваджень, направлених до суду з обвинувальними актами: 88 кримінальних проваджень було відкрито за фактами вчинення державної зради (ст. 111 КК України) колишніми депутатами Верховної Ради АРК, Севастопольської міської ради та інших; 13 – з ознаками корупції (ст.ст. 368, 369, 369-2 КК України); 7 – за фактами посягання на територіальну цілісність і недоторканність України (ст. 110 КК України) тощо.

За два роки перебування на посаді прокурора автономії Гюндуза Мамедова судом розглянуто та винесено рішення у 12 кримінальних провадженнях. З 2014-го по 2016 рік – один вирок суду за злочин, вчинений до окупації півострова.

У провадженні слідчих правоохоронних органів автономії перебуває низка актуальних кримінальних проваджень за фактами вчинення державної зради колишніми працівниками правоохоронних та інших державних органів, до яких належать головні управління Міністерства доходів і зборів України в АР Крим та місті Севастополі та Міністерства внутрішніх справ України в АР Крим, територіальне відділення Антимонопольного комітету України в АР Крим, Управління Державної пенітенціарної служби України в АР Крим та місті Севастополі та інші.

Встановлено, що штатна чисельність працівників цих органів до окупації становила понад 19 тис. осіб. Слідчими прокуратури складено реєстр індивідуаль-

них податкових номерів зазначених осіб, вживаються заходи для встановлення їхніх повних анкетних даних, а також їх причетність до окупації Криму.

| **Порушення порядку перетину адміністративного кордону з ТОТ України**

У зв'язку з останніми змінами в законодавстві актуальним напрямом визначено протидію порушенням порядку перетину адміністративного кордону під час в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї, в тому числі порушенням водного та повітряного простору.

Прокуратурою здійснюється процесуальне керівництво у 6 кримінальних провадженнях за фактами незаконного заходу понад 600 суден у закриті порти України. Під час їх розслідування повідомлено про підозру чотирьом капітанам, три з яких оголошено в розшук. На сьогодні судами за клопотанням прокуратури заарештовано чотири судна, в тому числі два іноземні.

Також за фактами незаконного перетину адміністративного кордону з тимчасово окупованою територією іноземними громадянами розпочато понад 30 кримінальних проваджень, які об'єднані в 6 кримінальних проваджень. Під час їх розслідування встановлено дані понад 200 осіб – іноземних громадян, які відвідали територію окупованого півострова всупереч українському законодавству.

За фактом порушення правил міжнародних польотів прокуратурою здійснюється процесуальне керівництво у кримінальному провадженні, в якому містяться відомості про виконання авіалайнерами понад 19 тис. рейсів. Ця цифра зростає з дня у день. Польоти здійснюють близько 16 російських авіакомпаній. З огляду на те, що в 2014 році таких було 40, можемо говорити про тенденцію до зменшення кількості авіакомпаній-порушників.

Кримінальні провадження зазначеної категорії здійснюються із застосуванням можливостей інституту міжнародно-правової допомоги. Зокрема, міжнародно-правові доручення направлено до Турецької Республіки, Республіки Австрія та Федеративної Республіки Німеччина. Крім того, прокуратура направляє ці матеріали у фіскальні органи України для вжиття заходів відповідно до Міжнародної конвенції про адміністративну взаємодопомогу у сфері митних відносин і двосторонніх угод у сфері протидії митним правопорушенням.

| **Воєнні злочини та злочини проти людяності**

Одним із основних напрямів роботи правоохоронних органів Автономної Республіки Крим є розслідування кримінальних правопорушень, які згідно з нормами міжнародного гуманітарного права є воєнними злочинами і злочинами проти людяності, на які, зокрема, поширюється юрисдикція Міжнародного кримінального суду.

Ця категорія правопорушень в Кримінальному кодексі України охоплюється ст. 438 «Порушення законів та звичаїв війни».

Внаслідок копіткої роботи прокурорів і залучених експертів у галузі міжнародного права розроблено правову позицію з розслідування злочинів проти людяності та воєнних злочинів.

Так, у межах розпочатих кримінальних проваджень встановлюється злочинна мета Російської Федерації та окупаційної влади, яка полягає в приєднанні (анексії) Криму до Російської Федерації, зміні на окупованій території демографічної ситуації. Ця зміна здійснюється шляхом як насильницького переміщення проукраїнських громадян із території півострова, так і заселення її громадянами РФ та іншими проросійськи налаштованими групами. Зокрема, російським режимом і окупаційною владою вчиняються злочини таких категорій.

| Вбивства (насильницькі зникнення), катування

Так, Головним управлінням Національної поліції в Автономній Республіці Крим та місті Севастополі здійснюється досудове розслідування у 34 кримінальних провадженнях за фактами вчинення злочинів проти життя і здоров'я людини на тимчасово окупованій території півострова, в тому числі зникнення безвісти і навмисних вбивств кримських татар, проукраїнських активістів за ознаками злочинів, передбачених ст. 115 КК України.

Також здійснюється процесуальне керівництво в 9 кримінальних провадженнях за ст. 127 КК України (катування).

Переслідування з боку представників правоохоронних органів РФ (проведення обшуків, пред'явлення звинувачень, притягнення до кримінальної та адміністративної відповідальності осіб з грубим порушенням основоположних прав людини, етнічна та релігійна дискримінація)

Прокуратура здійснює процесуальне керівництво в кримінальних провадженнях, зареєстрованих за фактами порушення прав людини на свободу і безпеку. Зокрема, слідчими ГУ НП в АР Крим та м. Севастополі здійснюється досудове розслідування у понад 130 кримінальних провадженнях, розпочатих за більш ніж 250 фактами порушення конституційних прав громадян на тимчасово окупованій території півострова за ст.ст. 146 «Незаконне позбавлення волі», 162 «Порушення недоторканності житла» КК України. У зазначених кримінальних провадженнях зібрано близько 200 томів матеріалів.

Здійснюється процесуальне керівництво досудовим розслідуванням у кримінальному провадженні за фактом заборони на тимчасово окупованій території півострова Крим діяльності Меджлісу кримськотатарського народу.

У кримінальному провадженні за фактами створення та участі у не передбаченому законом збройному формуванні «Самооборона Криму» встановлено 900 членів цього угруповання. Повідомлено про підозру 74 особам, яких оголошено у розшук.

Примусове переміщення жителів з території півострова і заселення його громадянами Російської Федерації (у тому числі депортація засуджених з території АР Крим у виправні установи на територію РФ для відбування покарання)

Встановлено, що понад 31 000 кримчан вимушено виїхали на материкову Україну, а 203 засуджені громадяни України незаконно переміщені в пенітенціарні установи на території РФ.

За цими фактами, які відповідно до ст. 8 Римського статуту є воєнними злочинами, за погодженням з Генеральним прокурором України прокуратурою Автономної Республіки Крим спільно з громадськими організаціями «Українська Гельсінська спілка з прав людини» та «Регіональний центр прав людини» до Міжнародного кримінального суду направлено інформаційні повідомлення для початку розслідування цієї ситуації в Україні Прокурором МКС.

Умисне знищення і привласнення майна, розтрата і привласнення національних цінностей на окупованій території

Організовано роботу зі збору інформації про факти незаконного та великомасштабного знищення та привласнення окупаційною «владою Криму» державного та приватного майна.

Серед об'єктів, які протиправно націоналізовано незаконно створеними органами на тимчасово окупованій території півострова Крим: Міжнародний дитячий центр «Артек», військовий санаторій «Ялтинський», санаторій «Зорі України», міжнародний аеропорт «Сімферополь», низка майнових комплексів, що перебувають у сфері управління Міністерства закордонних справ України, Міністерства молоді та спорту України, Міністерства оборони України, Фонду державного майна України тощо.

Накладено арешт на незаконно націоналізоване державне майно вартістю 3 млрд 500 млн грн. Встановлено збитків державі Україна у розмірі близько 59 млрд 41 млн гривень.

Прокуратурою автономії також здійснюється процесуальне керівництво у кримінальних провадженнях за фактами незаконного привласнення приватних майнових комплексів, які розпочато за заявами потерпілих осіб.

Це дало підстави прокуратурі Автономної Республіки Крим спільно з громадськими організаціями підготувати і відправити в Офіс Прокурора Міжна-

родного кримінального суду відповідне інформаційне повідомлення. Робота на вказаному напрямі триває.

Не залишаються поза увагою правоохоронних органів Криму факти незаконного проведення пошукових, археологічних робіт, умисного знищення, руйнування або пошкодження пам'яток історії або культури на тимчасово окупованій території.

Окремо дається правова оцінка незаконному примусу до проходження служби в армії РФ, обмеженню права на свободу мирних зібрань, на свободу вираження поглядів і свободу засобів масової інформації, порушенню права на освіту рідною мовою тощо.

| Представництво інтересів громадян та держави в суді

Незважаючи на суттєве звуження повноважень органів прокуратури з представництва інтересів громадян і держави в суді та відсутність доступу до території, прокуратурою автономії направлено в суди позовів (заяв) на загальну суму 21,5 млн грн, судами задоволено 33 позови на загальну суму 11 млн 700 тис. гривень.

Відповідачами добровільно відшкодовано близько півмільйона гривень. Розгляд інших справ триває.

Розпочато роботу щодо притягнення до відповідальності російських авіакомпаній за польоти над Кримом. Так, рішенням господарського суду задоволено позов прокуратури про стягнення з російської авіакомпанії 354,4 тис. євро.

Розпочато процедуру відновлення втрачених судових проваджень щодо повернення в державну власність нерухомого майна загальною вартістю близько 4,5 млн гривень.

За втручання прокуратури Автономної Республіки Крим судом визнано недійсним договір купівлі-продажу будівель санаторію на узбережжі Чорного моря загальною вартістю близько 1 млн гривень.

Сума за рішеннями, прийнятими на користь сторони, в інтересах якої прокурор вступив у справу, становить 14 млн 100 тис. грн. У власність держави повернуто земельні ділянки площею близько 30 гектарів.

За втручання прокуратури визнано недійсним договір, який завдав збитків ПАТ «Чорноморнафтогаз» на суму понад 9 млн гривень.

| Комунікація та взаємодія

Одним із важливих завдань оновленої прокуратури стало інформування громадськості про функціонування прокуратури як державного інституту, який всупереч окупації території півострова вживає заходів щодо захисту і відновлення порушених прав громадян.

Прокуратура Автономної Республіки Крим активно використовує можливості соціальних мереж Facebook, Twitter, відеохостинг компанії YouTube та канал Telegram.

З метою мінімізації негативних наслідків для потерпілих, для вжиття заходів під час розслідування кримінальних проваджень і притягнення винних осіб до відповідальності прокуратурою введено електронну форму для анонімних повідомлень про правопорушення.

Також для ефективного діалогу між прокуратурою автономії та особами, потерпілими від окупації, і свідками порушень прав кримчан через Skype організовано онлайн-відеозв'язок з прокуратурою АР Крим.

Особливістю діяльності прокуратури є налагодження тісних зв'язків з Меджілісом кримськотатарського народу, а також правозахисними організаціями, які опікуються питаннями захисту прав людини на тимчасово окупованій території півострова Крим: КримSOS, Кримською правозахисною групою, Майданом закордонних справ, Регіональним центром прав людини, Українською Гельсінською спілкою з прав людини та іншими.

Показово, що в минулому році порівняно з 2016 роком на понад 80% зросла загальна кількість звернень, що надходять у прокуратуру АР Крим.

КРИМ – ЦЕ УКРАЇНА!

ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ АВТОНОМНОЇ РЕСПУБЛІКИ КРИМ НА МАТЕРИКОВІЙ ЧАСТИНІ УКРАЇНИ

Прокуратура
Автономної
Республіки
Крим
(м. Київ)
2014 р.

**ГУ Національної
поліції** в АР Крим
та м. Севастополі
(м. Одеса)
2015 р.

**ГУ Служби
безпеки**
України
в АР Крим
(з дислокацією
в м. Херсон)
2016 р.

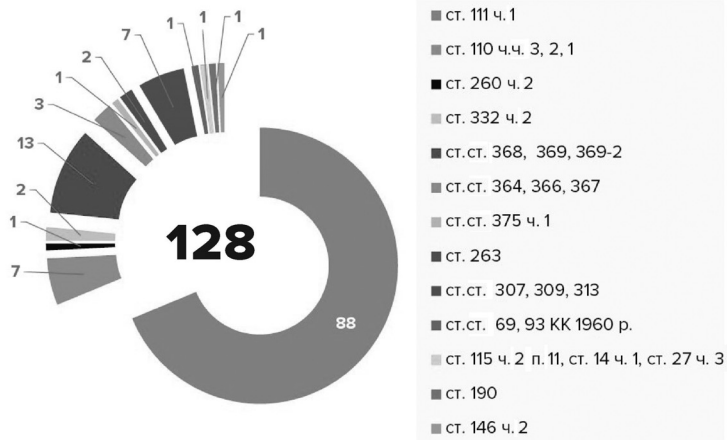

Регіональне
управління
**Держприкор-
донслужби**
України
(м. Херсон)
2014 р.

ГУ ДФС
у Херсонській
області, АР Крим
(м. Севастополь
та м. Херсон)
2018 р.

ПРОВАДЖЕННЯ, НАПРАВЛЕНІ В СУД З ОБВИНУВАЛЬНИМИ АКТАМИ

**ВИРОКИ, УХВАЛЕНІ ЗА ПЕРІОД
З СЕРПНЯ 2016 р. ПО СЕРПЕНЬ 2018 р.**

ОСНОВНІ НАПРЯМИ РОБОТИ ПРОКУРАТУРИ АР КРИМ

Злочини проти основ національної безпеки

Воєнні злочини і злочини проти людяності

Порушення порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї

Представництво інтересів громадян та держави в суді

ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ, РОЗСЛІДУВАННЯ ЯКИХ ЗАВЕРШЕНО У ПЕРІОД З СЕРПНЯ 2016 р. ПО СЕРПЕНЬ 2018 р.

Направлено до суду —

95 кримінальних проваджень

у порядку спеціального досудового розслідування —

91 кримінальне провадження

62

щодо колишніх депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим

1

щодо колишнього депутата Сімферопольської міської ради

1

щодо колишнього прокурора Кримського регіону з нагляду за дотриманням законів у військовій сфері

1

щодо так званого заступника міністра спорту Крима

1

щодо члена неурядового Всеросійського громадського руху "Волонтери победы"

20

щодо депутатів Севастопольської міської ради

1

щодо колишнього прокурора відділу прокуратури Автономної Республіки Крим

1

щодо так званого міністра здравоохоронення Крима

1

щодо депутата Євпаторійської міської ради

ПОРУШЕННЯ ПОРЯДКУ В'ЇЗДУ НА ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНУ ТЕРИТОРІЮ УКРАЇНИ ТА ВИЇЗДУ З НЕЇ

(У ТОМУ ЧИСЛІ ВОДНОГО ТА ПОВІТРЯНОГО ПРОСТОРУ)

- Процесуальне керівництво в **6 кримінальних провадженнях** за фактами незаконного заходу понад **600 суден** в закриті порти України
- Пред'явлено підозри **4 капітанам**, **3** з яких оголошені у розшук
- Арештовано **4 судна**, **2** з яких – іноземні

- **1 кримінальне провадження** за фактом порушення повітряного простору більше **20 тис. рейсів**
- Виявлено **16 авіакомпаній** (в 2014 було 40) – порушників (всі РФ)
- Задokumentовано **5 фактів** продажу в місті Києві авіаквитків з міст РФ до міста Сімферополя

- **6 кримінальних проваджень** за фактами незаконного перетину окупованої території іноземними громадянами
- Встановлено персональні дані понад **200 іноземних осіб – порушників**

ВОЄННІ ЗЛОЧИНИ І ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ЛЮДЯНОСТІ

ПОЗИЦІЯ ПРОКУРАТУРИ АВТОНОМНОЇ РЕСПУБЛІКИ КРИМ

ЦІЛІ ЗЛОЧИННОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ –
**ПРИЄДНАННЯ КРИМУ
ДО СКЛАДУ РФ**

Насильницьке переміщення проукраїнськи налаштованого населення з Криму шляхом переслідування

▶ Вбивства	▶ Знищення майна	▶ Позбавлення волі
▶ Позбавлення українців прав або дій у суді	▶ Примусовий призов	▶ Привласнення приватної власності
▶ Жорстоке поводження	▶ Недопущення до справедливого суду	▶ Викрадення та зникнення
▶ Дискримінація	▶ Порушення свободи слова та думки	▶ Адміністративні рішення
▶ Ненависницькі висловлювання	▶ Порушення прав на свободу зібрань	

Заселення території Криму проросійськи налаштованим населенням

▶ Запровадження в Криму законів РФ	▶ Привласнення державної власності
▶ Нав'язування російського громадянства	▶ Переміщення громадян Росії на територію Криму
▶ порушення норм МГП	
▶ порушення прав людини	

ВОЄННІ ЗЛОЧИНИ І ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ЛЮДЯНОСТІ

ВБИВСТВА (НАСИЛЬНИЦЬКІ ЗНИКНЕННЯ), КАТУВАННЯ

ст. 127

9 кримінальних проваджень

*Катування
Рената Параламова*

ст. 115

34 кримінальні провадження

*Зникнення Ервіна Ібрагімова,
Тимура Шаймарданова,
Сейрана Зінедінова*

ст. 438

*Умисне вбивство
Решата Аметова*

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ З БОКУ ПРЕДСТАВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ РФ

Проведення обшуків, пред'явлення звинувачень, притягнення до кримінальної та адміністративної відповідальності осіб з грубим порушенням основоположних прав людини, етнічна та релігійна дискримінація

більше
130
кримінальних
проваджень

більше
250
фактів порушення
конституційних прав

зібрано понад
200
томів
матеріалів

*Ахтем Чийгоз,
Олег Сенцов,
Олександр Кольченко*

*Заборона
Меджісу кримсько-
татарського народу*

ПРИМУСОВЕ ПЕРЕМІЩЕННЯ ЖИТЕЛІВ З ТЕРИТОРІЇ ПІВОСТРОВА І ЗАСЕЛЕННЯ ЙОГО ГРОМАДЯНАМИ РФ

31 000
кримчан вимушено виїхали
на материкову Україну

203
засуджені громадяни
України незаконно
переміщені в пенітенціарні
установи на території РФ

Інформаційне повідомлення
про порушення ст. 8 Римського
статуту направлено до МКС

УМИСНЕ ЗНИЩЕННЯ І ПРИВЛАСНЕННЯ МАЙНА, РОЗТРАТА І ПРИВЛАСНЕННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ НА ОКУПОВАНІЙ ТЕРИТОРІЇ

Процесуальне керівництво в
7 кримінальних провадженнях
за **10 фактами** привласнення
приватних майнових комплексів

Встановлені збитки
в розмірі близько
59 млрд 41 млн грн

Накладено арешт на
3 млрд 500 млн грн

В офіс прокурора Міжнародного
кримінального суду направлено
інформаційне повідомлення

ОБМЕЖЕННЯ ПРАВА НА СВОБОДУ МИРНИХ ЗІБРАНЬ

Повідомлено про підозру
6 особам у зв'язку з подіями
26.02.14

ПОРУШЕННЯ ПРАВА НА НАВЧАННЯ РІДНОЮ МОВОЮ

до окупації українською мовою
навчалися **12 694 учні**,
після — **371**.

ПОРУШЕННЯ ПРАВА НА СВОБОДУ СЛОВА І ІНФОРМАЦІЇ

26 кримінальних проваджень
за фактами вчинення злочинів
щодо журналістів

ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ З НАНЕСЕННЯМ ШКОДИ ЕКОЛОГІЇ

Кримінальне провадження за
фактом незаконного видобутку піску,
будівництва мосту

ПРЕДСТАВНИЦТВО ІНТЕРЕСІВ ГРОМАДЯН І ДЕРЖАВИ В СУДІ

ВЗАЄМОДІЯ З ПРАВОЗАХИСНИМИ І МІЖНАРОДНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ ТА ГРОМАДСЬКІСТЮ

✓ Інформування кримчан за допомогою Facebook, Twitter, YouTube

✓ Новини в Twitter англ. мовою для представників міжнародних організацій

✓ Співробітництво з Меджілсом, ГО КримSOS, УХСПЛ, Майданом закордонних справ, Кримською правозахисною групою тощо

✓ Онлайн-відеозв'язок через Skype для спілкування із заявниками

✓ Виїзний прийом громадян на базі регіональних прокуратур

✓ Збільшення на 80% звернень громадян до прокуратури АР Крим

ПРОБЛЕМАТИКА

1

Підслідність

4

Особливий
статус

2

Відновлення матеріалів
кримінальних проваджень

5

Спеціальна
категорія справ

3

Аналітична
функція

*Інформацію підготовлено структурними підрозділами
Прокуратури Автономної Республіки Крим*

■ АНОНС

Вісник

НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ

ФОРМУЄТЬСЯ НОМЕР ЖУРНАЛУ З ПИТАНЬ ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ В КОНТЕКСТІ ЗАКОНОДАВЧИХ ЗМІН

У зв'язку з оновленням національного законодавства згідно із Законом України від 6 грудня 2017 року № 2227-VIII «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству щодо жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» у листопаді 2018 року заплановано випуск наукового фахового журналу «Вісник Національної академії прокуратури України» з питань протидії домашньому насильству в контексті законодавчих змін.

Запрошуємо наукових і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів та наукових установ, працівників прокуратури й інших відомств, представників органів влади, а також молодих учених виступити на сторінках цього номера видання.

Детальніше з інформацією можна ознайомитися на офіційному Веб-сайті Національної академії прокуратури України за посиланням: <http://napu.com.ua/uk/2018/09/protidiya-domashnomu-nasilstvu-v-konteksti-zakonodavchih-zmin-2/>

Вячеслав Соколовий

прокурор Вінницької області,
державний радник юстиції 2 класу

ЗАХИСТ МАЙНОВИХ ІНТЕРЕСІВ ДЕРЖАВИ ПРЕДСТАВНИЦЬКИМИ ЗАХОДАМИ ПРОКУРАТУРИ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Представництво інтересів держави в суді є однією з конституційних функцій органів прокуратури.

У чинній редакції Основного Закону України конституційна функція прокуратури – представництво в суді – збережена лише щодо захисту державних інтересів у виняткових випадках і в порядку, визначених Законом України «Про прокуратуру».

Згідно з цим Законом прокурор здійснює представництво в суді законних інтересів держави у разі порушення або загрози порушення інтересів держави, якщо захист цих інтересів не здійснює або неналежним чином здійснює орган

Протягом 2017–2018 років на Вінниччині прокурорами пред'явлено до суду позовів на загальну суму 464 млн грн, судами задоволено 376 позовів на суму 528 млн грн, за позовами прокурорів забезпечено реальне виконання судових рішень на суму 459 млн гривень

державної влади, орган місцевого самоврядування чи інший суб'єкт владних повноважень, до компетенції якого віднесені відповідні повноваження, а також у разі відсутності такого органу.

Реалізуючи визначені законодавством функції, прокурор діє з метою захисту загальних інтересів суспільства та держави. Саме тому органи прокуратури Вінницької області завжди повною мірою виконують представницькі повноваження.

Так, протягом 2017–2018 років на Вінниччині прокурорами пред'явлено до суду позовів на загальну суму 464 млн грн, судами задоволено 376 позовів на суму 528 млн грн, за позовами прокурорів забезпечено реальне виконання судових рішень на суму 459 млн гривень.

На сучасному етапі розвитку економіки України особливого значення набуває раціональне використання державних коштів. Важливою передумовою досягнення високого рівня ефективності захисту інтересів держави цивільно-правовими засобами є належна поінформованість прокурора про стан законності у відповідному регіоні.

У зв'язку з цим органами прокуратури Вінниччини систематично опрацьовується статистична інформація, звітні дані територіальних органів Державної казначейської служби України, Державної аудиторської служби України, Державної служби статистики України, підрозділів внутрішнього контролю та аудиту органів державної влади та місцевого самоврядування, у тому числі розміщені на офіційних сайтах відповідно до вимог Закону України «Про доступ до публічної інформації».

Прокуратурою Вінницької області активно застосовуються представницькі повноваження щодо захисту інтересів держави у сфері земельних відносин.

Так, господарським судом задоволено позов керівника

Важливою передумовою досягнення високого рівня ефективності захисту інтересів держави цивільно-правовими засобами є належна поінформованість прокурора про стан законності у відповідному регіоні

Калинівської місцевої прокуратури Вінницької області про повернення обласній раді одним із господарств Вінниччини земельних ділянок лісгосподарського призначення площею 258 га, що розташовані на території Зозулинської сільської ради Козятинського району. Прокуратурою доведено в суді, що належним користувачем земель лісового фонду реформованого колективного господарства є комунальне підприємство обласної ради «Віноблагроліс», а не місцеве господарство. Також прокуратура уже домоглась реального виконання зазначеного рішення суду та повернення обласній раді лісу вартістю 205 млн гривень.

Знайшли своє підтвердження в суді й доводи прокуратури про наявність беззаперечних підстав для повернення Вінницькій обласній державній адміністрації земель промисловості та родовища корисних копалин (суглинки) площею майже 10 га вартістю 22 млн грн на території Якушинської сільської ради у зв'язку із систематичною несплатою підприємством орендної плати згідно з договором оренди землі.

В іншому випадку Господарським судом Вінницької області задоволено позов прокуратури області до одного з приватних підприємств про повернення земельних ділянок промисловості та сільськогосподарського призначення загальною площею 9,4 га вартістю 16,1 млн грн на території Мізяківської Хутірської сільської ради Вінницького району.

За активного втручання прокуратури Вінницької області виявлено факт самовільного використання понад 250 га землі приватним акціонерним товариством, а саме: 239 га лісу та 11 га земель водного фонду, вартістю 163,7 млн грн на території Жорницької сільської ради Іллінецького району. Товариство безпідставно упродовж 20 років називало себе правонаступником (що надалі спростовано рішеннями судів) Державного підприємства «Жорнище» та не допускало до проведення лісгосподарських робіт комунальне підприємство обласної ради «Віноблагроліс». При цьому відповідно до рішення Вінницької обласної ради ліс мав перейти у користування зазначеного комунального підприємства. Прокуратурою Вінницької області пред'явлено позов в інтересах держави в особі Вінницької обласної державної адміністрації про повернення самовільно зайнятих земельних ділянок, яку судом задоволено в повному обсязі. Апеляційним судом рішення першої інстанції залишено без змін.

Крім того, за принципової позиції обласної прокуратури господарським судом задоволено позовну заяву в інтересах держави в особі Вінницької облас-

Однією з підстав для пред'явлення позовів прокурора про повернення земельних ділянок є систематична несплата за користування землею

ної державної адміністрації та Вінницької районної державної адміністрації до одного із товариств області про повернення земельної ділянки площею 49,7 га вартістю 31,8 млн грн на території Стрижавської селищної ради за межами населеного пункту. Установлено, що това-

риство використовувало надану в оренду землю для видобування надр. Однак після закінчення у квітні 2017 року договору оренди землю не повернуло.

Також слід зазначити стосовно пред'явлення позовів про повернення земельних ділянок у зв'язку із систематичною несплатою плати за землею.

Наприклад, прокуратурою в інтересах держави подано позов до одного з приватних підприємств області про повернення земельних ділянок на території Китайгородської сільської ради Іллінецького району загальною площею 86 га. Позов судом задоволено, рішення суду виконано, землю вартістю в 44 млн гривень повернуто.

В іншому випадку рішенням Господарського суду Вінницької області розірвано договір оренди землі та зобов'язано приватне підприємство повернути Тиврівській селищній раді земельну ділянку площею 4,7 гектара.

Свою позицію прокуратура обґрунтовувала тим, що орендар систематично не сплачував орендну плату за користування землею, допустивши заборгованість в розмірі майже 170 тис. грн. Зважаючи на те, що на ділянці залягають поклади граніту, її вартість становить 14 млн грн. Прокуратурою забезпечено реальне виконання вказаного рішення суду та 16 березня 2018 року зазначену земельну ділянку повернуто Тиврівській селищній раді.

Виявлено непоодинокі випадки використання земельних ділянок власниками нерухомого майна без оформлення правовстановлюючих документів, визначення і сплати земельного податку чи орендної плати. Як наслідок – відсутні надходження до місцевих бюджетів.

Так, лише в інтересах Липовецької міської ради Прокуратурою Вінницької області та Немирівською місцевою прокуратурою скеровано до суду 3 позовні заяви про стягнення 1,6 млн грн збитків. Приватні підприємства в районному центрі використовували 10 га землі й навіть не планували платити за землю.

Також в області й надалі трапляються випадки самовільного використання земель сільськогосподарського призначення, що не залишається поза увагою органів прокуратури.

Наприклад, Прокуратурою Вінницької області подано позовну заяву в інтересах держави в особі Головного управління Держгеокадастру у Вінницькій області до товариства про звільнення самовільно зайнятих земельних ділянок площею 132 га на території Розкопанської сільської ради Погребищенського району. Позов задоволено, апеляцію відповідача відхилено, рішення суду виконано. Після набрання рішенням суду чинності Прокуратурою Вінницької області до відповідача подано ще один позов про стягнення 227 тис. грн шкоди, заподіяної самовільним зайняттям землі, який перебуває на розгляді.

Непоодинокими є випадки використання земельних ділянок власниками нерухомого майна без оформлення правовстановлюючих документів, визначення і сплати земельного податку чи орендної плати, внаслідок чого – недоотримання коштів місцевими бюджетами

Зокрема, встановлено, що Райгородською сільською радою Немирівського району з перевищенням повноважень одному з фермерських господарств району надано в оренду близько 20 га земель історико-культурного призначення, на яких розміщені поселення доби бронзи (XV–XII століття до н. е.), трипільської культури (III тисячоліття до н. е.) та інші пам'ятки археології місцевого значення.

Виявлено випадки незаконного надання в користування понад 80 га земель історико-культурного призначення на території Райгородської сільської ради Немирівського району Вінницької області

Прокуратурою Вінницької області пред'явлено позов про визнання незаконним рішення Райгородської сільської ради Немирівського району, визнання недійсним договору оренди землі та повернення її у розпорядження держави. Рішенням Господарського суду Вінницької області позов Прокуратури Вінницької області задоволено, земельну ділянку повернуто державі.

Грубі порушення законодавства у сфері земельних правовідносин допускають й органи місцевого самоврядування. Характерною для них є бездіяльність при оформленні у комунальну власність земельних ділянок, які підлягають визнанню відумерлою спадщиною, що створює передумови самовільного використання земель цієї категорії суміжними землекористувачами.

За заявами прокурорів судами з початку року винесено вже 27 рішень про визнання земельних ділянок відумерлою спадщиною та їх передачу в комунальну власність територіальних громад. Завдяки вжитим заходам у поточному році виконано 68 таких рішень, за якими до комунальної власності територіальних громад перейшли земельні ділянки загальною площею 170 га вартістю майже 4,7 млн гривень.

Грубі порушення законодавства у сфері земельних правовідносин допускають органи місцевого самоврядування, зокрема бездіяльність при оформленні у комунальну власність земельних ділянок, які підлягають визнанню відумерлою спадщиною, що створює передумови самовільного використання земель цієї категорії суміжними землекористувачами

Незважаючи на суттєві законодавчі зміни щодо порядку реалізації прокурорських повноважень, у тому числі у сфері державної та комунальної власності, захист інтересів держави на цьому напрямі відповідає належному рівню.

З метою припинення безоплатного використання державного майна Прокуратурою Вінницької області, у квітні 2018 року подано позов в інтересах держави в особі Фонду державного майна України, який Господарським судом Вінницької області задоволено, з чужого незаконного володіння витребувано майновий комплекс санаторію вартістю понад 9 млн гривень.

Господарським судом Вінницької області задоволено позов Прокуратури Вінницької області та прийнято рішення про повернення у власність держави лікувального пансіонату «Ластівка» площею понад 9 тис. кв. м, розташованого у лісопарковій зоні селища Стрижавка, поблизу історико-меморіального комплексу пам'яті жертв нацизму – ставки «Вервольф».

Крім того, задоволено позов у інтересах держави в особі регіонального відділення Фонду державного майна України до приватного акціонерного товариства про визнання права власності за державою на об'єкти нерухомості площею близько 1,5 тис. кв. м вартістю понад 7 млн грн, що розташовані у місті Вінниці. Вказані об'єкти соціально-побутового призначення поза волею держави вибули з державної власності.

Так, за активної участі органів прокуратури Вінниччини виконано рішення Господарського суду Вінницької області за позовом Бершадської місцевої про-

куратури в інтересах держави в особі Державного агентства рибного господарства України та державного підприємства «Укрриба» до Великокиріївської сільської ради та реєстраційної служби Бершадського районного управління юстиції та повернуто у власність держави майно вартістю понад 348 тис. грн у складі: 5 контурних дамб, що формують водні об'єкти загальною площею понад 88 га, 4 розподільних дамб, 7 водовипусків та 5 водонапусків та шлюза-регулятора, які розташовані на території Великокиріївської сільської ради Бершадського району.

Також задоволено позовні заяви про визнання права державної власності на окреме нерухоме майно у Могилів-Подільському та Калинівському районах, яке безпідставно приватизовано товариствами.

Постійно вивчається законність проведених за державні кошти закупівель та активно застосовуються заходи представницького характеру в бюджетній сфері.

Під час перевірки законності закупівель за бюджетні кошти прокуратурою Вінницької області встановлено факти невиконання підрядником – будівельною компанією, зареєстрованою у місті Вінниці, зобов'язання щодо виконання договору та графіку робіт стосовно капітального ремонту будівлі Бохоницької сільської ради Вінницької області. Це призвело до безпідставного перерахування бюджетних коштів у сумі майже 600 тис. гривень.

У Прокуратурі Вінницької області постійно вивчається законність проведених за державні кошти закупівель та активно застосовуються заходи представницького характеру в бюджетній сфері

Прокуратура Вінницької області звернулася з відповідним позовом до Господарського суду Вінницької області про стягнення з будівельної компанії зазначеної суми. Лише після втручання прокуратури, однак до закінчення судового розгляду, підрядником виконано роботи, обумовлені угодою.

Органами прокуратури Вінницької області вживаються представницькі заходи з метою стягнення до бюджету коштів пайової участі в розвитку інфраструктури населених пунктів.

Наприклад, завдяки вжитим прокуратурою області заходам понад півмільйона гривень сплачено до бюджету міста Вінниці лише однією фізичною особою. Установлено, що фізична особа під час будівництва готельного комплексу в обласному центрі уклала договір про сплату 301 тис. грн пайової участі у розвитку інженерно-транспортної та соціальної інфраструктури міста. Однак підприємець у строк зобов'язання не виконав та понад 3 роки використовував будівлю без прийняття її до експлуатації. Прокуратурою Вінницької області пред'явлено позов про стягнення цієї заборгованості, а також завданих несвоєчасним виконанням зобов'язання збитків у сумі

263 тис. грн. Позов судом задоволено. Кошти в сумі 564 тис. грн сплачено до бюджету міста.

Прокуратура Вінницької області активно реалізує таку форму представництва, як ініціювання перегляду незаконних судових рішень, виявлених під час моніторингу Єдиного державного реєстру судових рішень.

Зазначене надає можливість своєчасно викривати та відстежувати відомості про наявність справ, які перебувають на розгляді у судах, чи винесених судових рішень, що порушують інтереси держави та потребують втручання прокурора.

Загалом упродовж 2017–2018 років Прокуратурою Вінницької області внесено 28 апеляційних скарг на незаконні рішення районних та міжрайонних суддів.

Прокуратура Вінницької області активно реалізує таку форму представництва, як ініціювання перегляду незаконних судових рішень, виявлених під час моніторингу Єдиного державного реєстру судових рішень. Зокрема, за апеляційними скаргами прокурорів скасовано 10 незаконних судових рішень, за якими громадяни протиправно набули у власність гідроспоруди

Зокрема, виявлено непоодинокі випадки, які мають ознаки схеми, незаконного отримання у власність гідроспоруд через судові рішення у справах за позовами громадян про визнання права власності на безхазяйне майно або про визнання дійсними договорів купівлі-продажу.

області скасовано 10 незаконних судових рішень, за якими громадянами протиправно набуто у власність гідроспоруди.

Так, за апеляційними скаргами органів прокуратури Вінницької

Також, органами прокуратури Вінницької області оскаржено в апеляційному порядку 7 судових рішень, якими всупереч нормам матеріального та процесуального права визнано дійсними договори купівлі-продажу та згодом на підставі цих незаконних рішень судів першої інстанції за особами зареєстровано право власності на об'єкти нерухомого майна площею понад 8 тис. кв. м без сплати до бюджету обов'язкових платежів на суму понад 260 тис. гривень.

Не залишилися поза увагою прокуратури Вінницької області рішення Козятинського міжрайонного суду, яким визнано за фізичною особою – спадкоємцем право постійного користування на земельну ділянку площею 47 га для ведення товарного сільськогосподарського виробництва, та рішення Томашпільського районного суду, яким визнано за одним із фермерських господарств району право постійного користування на земельну ділянку площею 50 гектарів.

Апеляційні скарги прокурора задоволено в повному обсязі, інтереси держави в особі сільських рад поновлено.

Наполеглива робота, спрямована на захист державних інтересів, триває.

Наталія Рибалко

начальник відділу забезпечення представництва в суді
Прокуратури Чернігівської області,
старший радник юстиції

ПОЗИТИВНІ ЗДОБУТКИ ПРОКУРАТУРИ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНИХ ІНТЕРЕСІВ У СФЕРІ ДЕРЖАВНОЇ ТА КОМУНАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Дієвий захист інтересів держави та суспільства є пріоритетним напрямом діяльності прокуратури, який реалізується через конституційну функцію представництва.

Органи прокуратури Чернігівської області проводять системну роботу, спрямовану на недопущення фактів порушення інтересів держави у сфері державної та комунальної власності, активно вживають заходи представницького реагування. Про послідовність дій прокурорів області свідчить те, що до суду заявлено позовів на суму понад 30 млн грн. Наразі задоволено та добровільно відшкодовано майже 20 млн грн, реально виконано рішень судів на суму 12,3 млн гривень.

Прокуратурою Чернігівської області до суду заявлено позовів на суму понад 30 млн грн. Наразі задоволено та добровільно відшкодовано майже 20 млн грн, реально виконано рішень судів на суму 12,3 млн гривень

Прикладом принципової позиції та активної роботи прокурора з метою захисту інтересів держави, зокрема, є попередження незаконної передачі на території Ічнянського району Чернігівської області у приватну власність державного майна – цілісного майнового комплексу хлібоприймального підприємства площею 20 тис. кв. м оціночною вартістю 10 млн гривень.

Установлено, що попри відсутність згоди Кабінету Міністрів України як власника нерухомості, а також пряму законодавчу заборону на приватизацію

та корпоратизацію майна хлібоприймальних підприємств, акціонерним товариством на підставі протиправного рішення виконкому Ічнянської міської ради зареєстровано право приватної власності на спірне майно.

З метою повернення майна у державну власність до Господарського суду Чернігівської області прокурором подано позов в інтересах Кабінету Міністрів України та Міністерства аграрної політики та продовольства України про

визнання недійсним та скасування рішення виконавчого комітету Ічнянської міської ради від 2011 року і свідоцтва про право власності на об'єкти нерухомого майна, виданого приватному акціонерному товариству.

Зважаючи на обґрунтованість наданих прокурором доказів, господарським судом області позовні вимоги задоволено у повному обсязі.

Крім того, внаслідок втручання прокурорів на підставі використання матеріалів кримінального провадження, яке розслідувалося Головним слідчим управлінням Генеральної прокуратури України, попереджено неправомірне вибуття з державної власності майнового комплексу державного підприємства в смт Новоайдар Луганської області, який входив до складу Державної акціонерної компанії «Хліб України».

Так, ТОВ «Азовська продовольча компанія» у 2015 році намагалось зареєструвати право власності на Новоайдарський елеватор з використанням підробленого рішення Київського районного суду м. Донецька від 20 жовтня 2014 року. Отримавши відмову держреєстратора внести відповідний запис до реєстру, товариство звернулося з позовом до місцевого суду, рішенням якого від 10 березня 2015 року зобов'язано реєстраційну службу Ніжинського міськрайонного управління юстиції Головного управління юстиції у Чернігівській області здійснити реєстрацію права власності.

Після підтвердження експертом у кримінальному провадженні факту фальсифікації судового рішення регіональною прокуратурою подано заяву про перегляд рішення Ніжинського міськрайонного суду від 10 березня 2015 року за нововиявленими обставинами.

Надавши належну оцінку доводам, суд задовольнив заяву прокурора та відмовив у задоволенні позову.

Важливим інструментом своєчасної реалізації заходів представницького характеру з метою захисту інтересів держави у сфері комунальної власності, а також підґрунтям для формування сталої позиції правозасто-

Внаслідок втручання прокурорів на підставі використання матеріалів кримінального провадження попереджено неправомірне вибуття з державної власності майнового комплексу державного підприємства в смт Новоайдар Луганської області, який входив до складу Державної акціонерної компанії «Хліб України»

сування є моніторинг судових рішень у Єдиному державному реєстрі судових рішень.

Прокуратурою виявлено рішення Коропського районного суду Чернігівської області від 2017 року, яким за фізичною особою без належних на те правових підстав визнано право власності на нерухоме майно – господарське приміщення площею майже 500 кв. м у порядку набувальної давності.

Незважаючи на наявність відповідної судової практики, роз'яснень вищих судів щодо підстав і порядку застосування положень ст. 344 ЦК України, місцевим районним судом постановлено незаконне судове рішення, що стало підставою для вступу прокурора у справу шляхом оскарження неправомірного судового рішення в інтересах держави в особі територіальної громади в апеляційному порядку

На підставі детального вивчення матеріалів цивільної справи встановлено, що судові рішення ухвалено з урахуванням виключно усних пояснень фізичної особи – позивача. Останній посилався на придбання нерухомого майна за договором купівлі-продажу у сільськогосподарського підприємства, яке на час розгляду справи Коропським районним судом уже було ліквідовано, та використання цього

майна протягом понад 10 років для здійснення господарської діяльності. Будь-яких інших достатніх і допустимих доказів, що підтверджують обставини набуття у користування господарських приміщень, фізичною особою не надано.

Незважаючи на наявність відповідної судової практики, роз'яснень вищих судів щодо підстав і порядку застосування положень ст. 344 Цивільного кодексу України, місцевим районним судом неправильно застосовано норми матеріального права, внаслідок чого постановлено незаконне судові рішення.

Так, у супереч вимогам законодавства не взято до уваги факти відсутності відкритого володіння цим майном, несплати протягом тривалого часу платежів до бюджету за фактичне використання земельної ділянки під нерухомістю, несплати податків з доходів, отриманих від використання майна.

Наведене стало підставою для вступу прокурора у справу шляхом оскарження неправомірного судового рішення в інтересах держави в особі територіальної громади в апеляційному порядку. Постановою Апеляційного суду Чернігівської області від 14 травня 2018 року враховано позицію прокуратури Чернігівської області, незаконне рішення районного суду скасовано та у задоволенні позову фізичної особи відмовлено.

Внаслідок здійснення представницьких повноважень ювенальними прокурорами у сфері охорони дитинства попереджено незаконне відчуження будівель семи навчальних закладів вартістю 2 млн гривень.

Так, 22 листопада 2017 року задоволено позов Менської місцевої прокуратури про визнання протиправним та скасування рішення сесії Городнянської районної ради в частині включення до Переліку об'єктів спільної власності територіальних громад міста та сіл Городнянського району, що підлягають відчуженню шляхом продажу на аукціоні у 2017 році, комплексів будівель та споруд семи закритих шкіл загальною вартістю 2 млн гривень.

Серед найбільш поширених актів прокурорського реагування, спрямованих на захист інтересів у сфері комунальної власності, – стягнення заборгованості за договорами оренди майна, укладеними з органами місцевого самоврядування та Фондом комунального майна міської ради, передача у комунальну власність безхазяйного майна, визнання спадщини відмерлою тощо.

Водночас прокурори не обмежувалися реагуванням виключно засобами представницького характеру, широко використовуючи можливості кримінального провадження.

Зокрема, триває судовий розгляд провадження за обвинуваченням колишнього начальника Управління капітального будівництва Чернігівської міської ради у розтраті бюджетних коштів у розмірі 890 тис. грн, виділених на будівництво дитячого садка-ясел у місті Чернігові, вчиненій шляхом службового підроблення за попередньою змовою з директором підрядної організації та за його пособництвом, за ознаками кримінальних правопорушень, передбачених ч. 5 ст. 191, ч. 1 ст. 366 КК України, яке розслідувалося слідчим управлінням Головного управління Національної поліції в Чернігівській області.

Під час розслідування встановлено, що колишній начальник УКБ Чернігівської міської ради у грудні 2016 року за попередньою змовою з керівником однієї з підрядних організацій видав завідомо неправдиві офіційні документи, в яких зазначено недостовірні відомості щодо фактичного обсягу виконаних робіт, внаслідок чого підрядній організації перераховано 890 тис. грн за роботи, які фактично не виконувалися.

Лише завдяки вчасному вжиттю прокуратурою заходів представництва ліквідовано реальну загрозу порушення економічних інтересів держави, яка могла призвести до зменшення обсягу та погіршення умов надання населенню послуг з житлово-побутового обслуговування.

Внаслідок застосування представницьких повноважень ювенальними прокурорами у сфері охорони дитинства попереджено незаконне відчуження будівель семи навчальних закладів вартістю 2 млн гривень

Прокурори не обмежуються реагуванням виключно засобами представницького характеру, широко використовуючи можливості кримінального провадження

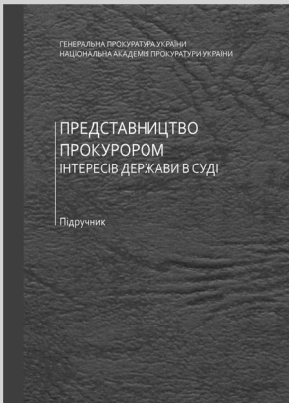
Так, одним із приватних підприємств у період з 2012 по 2015 роки побудовано багатоквартирний житловий будинок. Міська рада ще у 2015 році вирішила надати згоду на прийняття зовнішніх інженерних мереж будинку вартістю майже 700 тис. грн до комунальної власності. Однак після завершення будівництва міською радою взято на баланс лише багатопверховий будинок, а рішення щодо зовнішніх позамайданчикових мереж залишилось невиконаним.

Господарським судом області розглянуто позов прокурора в інтересах держави до Остерської міської ради Козелецького району Чернігівської області про зобов'язання прийняти у комунальну власність інженерні мережі.

Вже під час судового розгляду справи підписано акт приймання-передачі у комунальну власність об'єднаної територіальної громади зовнішніх мереж водопостачання, водовідведення до багатоквартирного житлового будинку, чим забезпечено право на належне житлово-побутове обслуговування 25 сімей, які мешкають у будинку.

Наполеглива робота прокурорів Чернігівщини щодо забезпечення захисту державних інтересів на окресленому напрямі роботи триває.

■ НОВІ ВИДАННЯ

Представництво прокурором інтересів держави в суді: підруч. / кол. авт.; за ред. І.М. Козьякова, Л.С. Нецької. – Київ: Національна академія прокуратури України, 2018. – 292 с.

ISBN 978-617-7500-64-2

У підручнику викладено загальні засади представництва прокурором інтересів держави у суді й особливості представницької діяльності прокурора в окремих сферах із урахуванням судової та прокурорської практики. Проаналізовано історію виникнення прокурорського представництва і європейський досвід діяльності прокуратури поза кримінальною сферою.

Видання підготовлено з навчальною метою для кандидатів, які проходять спеціальну підготовку на посаду прокурора.

Сергій Ромась
перший заступник
прокурора Хмельницької області

ЗАХИСТ ПРАВ ДІТЕЙ – ОДНЕ З ПРІОРИТЕТНИХ ЗАВДАНЬ ПРОКУРОРІВ ХМЕЛЬНИЧЧИНИ

У межах реалізації конституційної функції представництва інтересів держави у суді органи прокуратури Хмельниччини вживають заходи, спрямовані на захист інтересів держави у сфері охорони дитинства.

Поширеними є факти передачі професійно-технічними та загально-освітніми навчальними закладами земельних ділянок державної та комунальної форм власності у користування приватним комерційним структурам шляхом укладення удаваних договорів про спільну організацію навчально-виробничого процесу з метою приховання орендних відносин

Пріоритетними питаннями у цій діяльності є правомірне користування та розпоряджання майном і земельними ділянками навчальних закладів, а також цільове використання бюджетних коштів для реалізації програм і заходів охорони дитинства, закупівлі відповідних товарів, робіт і послуг.

Із початку року на вказаному напрямі роботи прокурорами до суду заявлено 54 позови на загальну суму 27 млн грн, 20 з яких, на суму 10,4 млн грн, уже розглянуто та задоволено. За позовами прокурорів у сфері охорони дитинства у добровільному порядку відшкодовано 2,6 млн грн, реально виконано рішення суду на суму 3 млн грн, державі повернуто земель площею 413 гектарів.

Попереджено незаконне витрачання бюджетних коштів у розмірі 5,1 млн гривень.

Зважаючи на актуальність питань захисту інтересів держави щодо використання майна та земель навчальних закладів, прокурори області опрацювали

інформацію, надану органами влади та місцевого самоврядування, вивчили матеріали перевірок органів державного контролю, дані щодо проведених державних закупівель, відомості про платежі, здійснені розпорядниками бюджетних коштів, оприлюднені на Єдиному веб-порталі використання публічних коштів.

Прокурори встановили випадки незаконної передачі майна, земельних ділянок навчальних закладів комерційним суб'єктам господарювання для здійснення підприємницької діяльності з метою отримання прибутку

Реагування на виявлені порушення є невідкладним та принциповим.

Усього з метою відновлення законності при використанні майна навчальних закладів органи прокуратури області заявили 7 позовів. Вартість 500 кв. м приміщень, що підлягають звільненню за позовними вимогами прокурора, становить 2,2 млн грн. Із указаних позовів 4 – розглянуто та задоволено. Два провадження закрито у зв'язку із добровільним припиненням договірних відносин та звільнення приміщень.

Наприклад, Хмельницькою місцевою прокуратурою виявлено факт незаконної передачі в оренду комунального майна та використання приміщення школи не для освітніх цілей.

Незважаючи на законодавчу заборону використовувати майно навчально-го закладу не за призначенням, Управління комунального майна Хмельницької міської ради приватному підприємству передано в оренду частину приміщення навчально-виховного об'єднання у місті Хмельницькому.

Орендовані 210 кв. м вартістю близько 700 тис. грн, призначені для забезпечення реалізації прав учнів для здобуття освіти, використовувались підприємцем для проведення занять з підготовки охоронців.

Реагуючи на це порушення та захищаючи інтереси держави, місцева прокуратура звернулась до суду з позовними вимогами про визнання договору оренди нерухомого майна недійсним та звільнення приміщення навчального закладу.

Рішенням Господарського суду Хмельницької області позицію прокуратури підтримано та позов задоволено, приміщення повернуто у власність територіальної громади міста Хмельницького.

Поширеними також є факти передачі професійно-технічними та загальноосвітніми навчальними закладами земельних ділянок державної та комунальної форм власності у користування приватним комерційним структурам шляхом укладення удаваних договорів про спільну організацію навчально-виробничого процесу з метою приховання орендних відносин.

Усупереч вимогам Земельного кодексу України постійні землекористувачі розпоряджаються земельними ділянками державної власності та шляхом

укладення господарських договорів передають право користування ними суб'єктам господарювання.

Зокрема, Шепетівською місцевою прокуратурою виявлено порушення вимог законодавства при використанні землі сільськогосподарського призначення на території Ізяславського району.

Встановлено, що в березні 2018 року Плужненський аграрний ліцей під приводом забезпечення ефективного та раціонального використання земельної ділянки загальною площею 106 га домовився з одним із приватних підприємств «об'єднати зусилля для надання послуг з вирощування сільськогосподарських культур, а також професійних освітніх послуг у сфері сільськогосподарства».

Однак, як встановлено, між сторонами фактично склались відносини з оренди землі, які повинні реалізуватися у чіткій відповідності з вимогами земельного законодавства.

Окрім того, навчальний заклад, зважаючи на відсутність правовстановлюючих документів, не отримав рішення власника на право розпоряджання вказаною земельною ділянкою та незаконно, без проведення аукціону, передав землю, вартість якої становить 3,6 млн грн, під комерційні цілі.

З метою припинення зазначених порушень місцева прокуратура звернулася до суду з позовом про визнання наведеного правочину недійсним і звільнення землі недобросовісним користувачем.

Господарським судом Хмельницької області позовні вимоги прокурора задоволено в повному обсязі.

Загалом ювенальними прокурорами заявлено позови про визнання недійсними договорів та звільнення земельних ділянок загальною площею 828 га вартістю 28,5 млн грн. За результатами їх розгляду на користь навчальних закладів уже повернуто земельні ділянки площею 413 га вартістю 12,5 млн гривень.

Виявлено низку порушень під час здійснення державних закупівель товарів, робіт та послуг у сфері охорони дитинства

Так, за результатами вивчення стану законності у сфері публічних закупівель виявлено порушення вимог законодавства при проведенні закупівель робіт із ремонту приміщення гімназії у місті Полонному.

Встановлено, що наприкінці 2017 року тендерний комітет відділу освіти, молоді та спорту виконавчого комітету Полонської міської ради об'єднаної територіальної громади прийняв рішення про намір укласти договір про закупівлю робіт за бюджетні кошти.

У тендерній документації замовником визначено окремі вимоги щодо проведення оздоблювальних робіт, зокрема щодо утеплення фасадів навчально-го закладу мінеральними плитами.

Один із учасників процедури закупівлі запропонував використовувати для цього інший матеріал – пінополістирольні плити, застосування яких під час фасадної теплоізоляції навчальних закладів може завдати шкоди здоров'ю дітей, а тому заборонене законодавством.

Незважаючи на очевидні факти невідповідності цієї тендерної пропозиції умовам тендерної документації, з-поміж трьох учасників переможцем процедури закупівлі обрано саме вказаного суб'єкта господарювання та з ним укладено договір на суму понад 7,2 млн гривень.

Реагуючи на виявлені порушення, з метою захисту інтересів держави місцева прокуратура звернулась до суду з вимогами про визнання рішення тендерного комітету за результатами відкритих торгів і договору про закупівлю робіт за бюджетні кошти недійсними.

Під час судового розгляду позову у Господарському суді Хмельницької області відповідачами договірні відносини припинено у добровільному порядку.

Таким чином, завдяки втручання прокуратури забезпечено право близько восьмиста гімназистів на безпечні та нешкідливі умови навчання та виховання, а також попереджено незаконну витрату бюджетних коштів на суму **4,4 млн гривень**.

Також виявлено порушення під час укладення договорів про закупівлю продуктів харчування для учнів і вихованців навчальних закладів.

Цьогоріч з метою їх усунення заявлено позови про визнання недійсними договорів купівлі-продажу (поставки) продуктів харчування на суму 900 тис. гривень.

Здебільшого підставою для втручання прокурора є те, що в укладених правочинах не конкретизовано вид закуповуваної продукції, а тому встановити, які саме продукти потраплять на стіл до дітей, неможливо.

Так, Старокостянтинівською місцевою прокуратурою виявлено порушення вимог Закону України «Про публічні закупівлі» при проведенні державних закупівель продуктів харчування професійно-технічним навчальним закладом у місті Красилові.

Встановлено, що між закладом освіти та товариством, що займається м'ясопереробною діяльністю, укладено договори про закупівлю продукції на загальну суму 185 тис. гривень. Однак у супереч вимогам законодавства у договорах купівлі-продажу не визначено, які це саме продукти, їх найменування, асортимент та кількість продукції, що має бути поставлена.

Здебільшого підставою для втручання прокурора у разі виявлення порушень під час укладання договорів про закупівлю продуктів харчування для учнів і вихованців навчальних закладів є те, що в правочинах не конкретизовано вид закуповуваної продукції

Для усунення виявлених порушень, з метою захисту інтересів держави прокуратура звернулася до суду з позовом про визнання вказаних договорів про закупівлю недійсними.

Під час розгляду справи Господарським судом Хмельницької області відповідачами договірні відносини припинено у добровільному порядку.

Робота на вказаному напрямі не припиняється, органи прокуратури Хмельниччини і надалі ефективно використовуватимуть надані Законом повноваження для захисту інтересів держави у сфері охорони дитинства.

■ АНОНС

VIII Міжнародна науково-практична конференція «Протидія злочинності: теорія та практика»

26 жовтня 2018 року в Національній академії прокуратури України (вул. Мельникова, 81-Б, м. Київ, 04050, Україна) відбудеться VIII Міжнародна науково-практична конференція «Протидія злочинності: теорія та практика».

Співорганізатори заходу: Генеральна прокуратура України, Національна академія прокуратури України, Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності імені академіка В.В. Сташиса Національної академії правових наук України, Консультативна місія Європейського Союзу в Україні, Офіс Ради Європи в Україні.

Метою проведення конференції є об'єднання зусиль науковців і практиків у розв'язанні проблем протидії злочинності, а також вироблення рекомендацій щодо удосконалення кримінального, кримінально-виконавчого та кримінального процесуального законодавства.

Для участі в заході запрошуються представники правоохоронних та інших державних органів, наукових установ і вищих навчальних закладів, судді, молоді вчені як з України, так і зарубіжних держав.

Пріоритетні напрями роботи конференції:

- сучасний стан протидії злочинності та проблеми її нормативно-правового забезпечення;
- розробка і впровадження заходів протидії злочинам в окремих сферах;
- проблеми захисту інтересів особи, суспільства та держави у кримінальному провадженні;
- удосконалення порядку виконання і відбукання покарань;
- юридична особа як суб'єкт кримінально-правових відносин.

Тези виступів і наукових повідомлень учасників конференції увійдуть до збірки матеріалів заходу.

Контактні особи:

Лісова Неля Валеріївна – (044) 206-00-51 (внут. 221);

Загинець Зоя Аполлінаріївна – (044) 206-18-63.

ПИТАННЯ ПОПЕРЕДЖЕННЯ І ПРОТИДІЇ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ У СФЕРІ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ ТА ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ ПЕРЕБУВАЄ НА ПОСТІЙНОМУ КОНТРОЛІ КЕРІВНИЦТВА ПРОКУРАТУРИ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Рациональне використання палива та енергії є основною ціллю державної політики у сфері енергоефективності та енергозбереження.

Зростання вартості природного газу, підвищення комунальних тарифів та тенденції до їхнього подальшого збільшення потребують від державних органів системного підходу щодо енергозбереження, у тому числі жорсткого контролю фінансової діяльності компаній-постачальників, щоб уникнути шахрайства та крадіжок.

Для підвищення ефективності та активізації діяльності правоохоронних органів у протидії злочинам у вказаній сфері прокуратурою області упродовж останніх двох років вжито заходів організаційного характеру. Зокрема, проведено три спільні координаційні наради керівників правоохоронних органів Івано-Франківської області, за результатами яких розроблено комплекс заходів, спрямованих на недопущення розкрадання бюджетних коштів, у тому числі у сфері енергозбереження та законності встановлення тарифів.

Завдяки вжитим заходам упродовж 2017–2018 років вдалося викрити та розслідувати низку актуальних кримінальних правопорушень у вказаній сфері.

На Прикарпатті під процесуальним керівництвом прокуратури слідчими Головного управління Національної поліції в області за цей період завершено розслідування та скеровано до суду 6 обвинувальних актів у кримінальних провадженнях щодо службових осіб підприємств, які надають послуги у сфері постачання теплової енергії, та комунальних підприємств області, які умисно завищили тарифи на постачання теплової енергії та незаконно отримали з бюджету близько 1,5 млн гривень.

З метою відшкодування завданих збитків прокуратурою заявлено позовні заяви. Судовий розгляд у кримінальних провадженнях триває.

Зростання вартості природного газу, підвищення комунальних тарифів потребують від державних органів системного підходу щодо енергозбереження, у тому числі жорсткого контролю фінансової діяльності компаній-постачальників, щоб уникнути шахрайства та крадіжок

Питання попередження та протидії кримінальним правопорушенням у сфері енергоефективності та енергозбереження перебуває на постійному контролі керівництва прокуратури області.

*Інформацію підготовлено
прес-службою Прокуратури Івано-Франківської області*

НА БУКОВИНІ ЗАВДЯКИ ПРОКУРАТУРИ З НЕЗАКОННОГО КОРИСТУВАННЯ РЕАЛЬНО ПОВЕРНУТО 2717 ГА ЗЕМЛІ

Унаслідок ужитих заходів представницького характеру органами прокуратури Чернівецької області забезпечено реальне виконання судових рішень щодо звільнення із незаконного користування земель сільськогосподарського призначення площею 2717 га вартістю 45,2 млн гривень.

Зокрема, Кіцманська місцева прокуратура забезпечила виконання рішення Господарського суду Чернівецької області щодо звільнення та повернення ТОВ «Оршівське» земельної ділянки, розташованої в адміністративних межах Малятинської сільської ради (за межами населеного пункту) Кіцманського району Чернівецької області загальною площею 52 га вартістю близько 15 млн гривень.

Також завдяки заходам представницького характеру Чернівецькою місцевою прокуратурою повернуто Буковинській державній сільськогосподарській дослідній станції Інституту сільського господарства Карпатського регіону Національної академії аграрних наук України 2652 га землі вартістю понад 30 млн грн, які державне підприємство «Дослідне господарство „Центральне”» використовувало без правовстановлюючих документів.

*Інформацію підготовлено
прес-службою Прокуратури Чернівецької області*

ІЗ ПОЧАТКУ РОКУ ПРАВООХОРОНЦЯМИ МИКОЛАЇВЩИНИ ПРИПИНЕНО ДІЯЛЬНІСТЬ СЕМИ ОРГАНІЗОВАНИХ ЗЛОЧИННИХ ГРУП

Відповідно до Закону України «Про прокуратуру» органи прокуратури координують діяльність правоохоронних органів у сфері протидії злочинності. Ті координаційні заходи, які були запропоновані прокурором Миколаївської області Тарасом Дунасом та підтримані керівниками Управління Служби безпеки України в області та Головного управління Національної поліції в області, виявилися ефективними та дали результат.

Так, упродовж 2018 року правоохоронними органами області виявлено сім злочинних угруповань, тоді як за аналогічний період минулого року – лише п'ять. Ці злочинні угруповання вчиняли злочини загально-кримінальної спрямованості – шахрайство у сфері земельних відносин та комунальної власності; правопорушення, пов'язані з незаконним обігом наркотичних засобів; розбій, поєднаний з умисним вбивством; незаконне переправлення осіб через державний кордон.

Зокрема, 21 січня 2018 року завдяки реалізації ефективно скоординованих заходів з процесуальним супроводом, здійснюваним Заводським відділом Миколаївської місцевої прокуратури № 1, працівниками управлінь протидії наркозлочинності, карного розшуку, кіберзлочинності та слідчими Головного управління Національної поліції в Миколаївській області із залученням спецпідрозділу «КОРД» викрито і припинено діяльність групи наркоторговців, яка організовувала і збувала на території міста Миколаєва, області та за її межами наркотичні засоби через так звані закладки.

У Миколаївській області припинено діяльність семи злочинних угруповань, які вчиняли шахрайство у сфері земельних відносин та комунальної власності, правопорушення, пов'язані з незаконним обігом наркотичних засобів, розбій, поєднаний з умисним вбивством, незаконне переправлення осіб через державний кордон

Група була законспірована, свою діяльність здійснювала виключно із застосуванням сучасних інформаційних технологій. Проте завдяки професійним діям правоохоронців їх було викрито, членів організації затримано, а їх злочинна діяльність належним чином задокументована.

За підозрою у вчиненні цього злочину затримано чотирьох мешканців міста Миколаєва віком від 23 до 26 років – організаторів інтернет-магазину з продажу наркотичних речовин, та осіб, які здійснювали «закладки».

На території міст Миколаєва та Києва проведено одночасно 34 обшуки за адресами мешкання фігурантів. Вилучено наркотичні засоби, підготовлені для їх збуту на території Миколаєва, зокрема вилучено понад 250 розфасованих пакетів типу zip lock, в яких містилася наркотична речовина.

Крім того, під час проведених обшуків вилучено понад 20 тис. дол. США, близько 100 тис. грн та 2000 євро, а також інші іноземні валюти. Вказані грошові кошти отримані фігурантами від продажу наркотичних засобів.

Встановлено, що значну кількість отриманих прибутків від злочинної діяльності члени групи зберігали в криптовалюті – біткойнах. Також вилучено обладнання для майнінгу криптовалюти, придбане за кошти, здобуті злочинним шляхом.

Затриманим повідомлено про підозру за ч. 2 ст. 307 КК України (незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів).

Крім того, завдяки наглядовим заходам прокуратури області 20 квітня 2018 року розшукувано члена організованої групи, який перебував у розшуку за вчинення кримінальних правопорушень, передбачених у ч. 3 ст. 307 КК України.

У липні 2018 року припинено діяльність організованої злочинної групи на чолі із чинним працівником поліції, яка займалася незаконним виробництвом, виготовленням, придбанням, зберіганням, перевезенням і збутом особливо небезпечної психотропної речовини – амфетаміну на території міста Миколаєва.

Встановлено, що 26-річний оперуповноважений сектору карного розшуку одного з відділів Національної поліції міста Миколаєва лейтенант поліції до злочинної діяльності залучив двох місцевих жителів віком 28 та 35 років. Зловмисники організували в гаражі, розташованому в одному із районів міста Ми-

колаєва, нарколабораторію, де виготовляли «зілля», а потім збували місцевим жителям.

Правоохоронцями задокументовано 10 епізодів їх злочинної діяльності. У межах кримінального провадження проведено сім обшуків, під час яких в учасників групи вилучено близько 50 г речовини, грошові кошти, здобуті злочинним шляхом, банківські картки для розрахунків, мобільні телефони, чорнові записи, інгредієнти та обладнання для виготовлення амфетаміну. Роздрібна ціна амфетаміну становила 500 грн за 1 грам.

На підставі зібраних беззаперечних доказів 22 особам повідомлено про підозру у скоєнні кримінальних правопорушень у складі організованої групи. Також завершено розслідування у 8 кримінальних провадженнях за фактами вчинення злочинів у складі організованих груп щодо 25 осіб.

Наприклад, у вересні скеровано до суду обвинувальний акт стосовно членів злочинної організації, створеної депутатом Миколаївської міської ради, які займались систематичним розкраданням бюджетних коштів.

За даними слідства, депутат міської ради створив злочинну організацію, до якої залучив свого сина, помічника та двох суб'єктів господарювання. Зазначені особи упродовж 2016–2017 років вчинили незаконне заволодіння бюджетними коштами шляхом зловживання службовим становищем при виконанні ремонтів покрівель житлових будинків у місті Миколаєві на замовлення Департаменту житлово-комунального господарства Миколаївської міської ради, внесення недостовірних даних до актів приймання-передачі виконаних робіт.

Під час досудового розслідування встановлено п'ять епізодів злочинної діяльності. Згідно з результатом проведення відповідних експертиз загальна сума завищення обсягів виконаних підрядних робіт перевищує 400 тис. гривень.

У липні 2018 року припинено діяльність організованої злочинної групи на чолі із чинним працівником поліції, яка займалася незаконним виробництвом, виготовленням, придбанням, зберіганням, перевезенням і збутом амфетаміну

Окрім того, члени злочинної організації обвинувачуються у наданні наприкінці 2017 – на початку 2018 року неправомірної вигоди у розмірі 250 тис. грн

Члени злочинного угруповання, організованого депутатом Миколаївської міської ради, обвинувачуються у незаконному заволодінні бюджетними коштами шляхом зловживання службовим становищем при виконанні ремонтів покрівель житлових будинків на замовлення Миколаївської міськради, внесення недостовірних даних до актів приймання-передачі виконаних робіт, у наданні неправомірної вигоди у розмірі 250 тис. грн прокурору, який здійснював процесуальне керівництво у зазначеному кримінальному провадженні

у злочинах, вчинених цією організацією, заволодіння у складі злочинної організації бюджетними коштами шляхом зловживання службовим становищем, внесення недостовірних відомостей до офіційних документів та надання не-

правомірної вигоди прокурору, який здійснював процесуальне керівництво у зазначеному кримінальному провадженні і завдяки принциповій позиції якого злочин детально задокументовано.

Органом досудового розслідування дії організатора та членів злочинної організації кваліфіковано за ч. 1 ст. 255, ч. 4 ст. 28, ч. 3 ст. 191, ч. 4 ст. 28, ч. 1 ст. 366, ч. 4 ст. 28, ч. 3 ст. 369 КК України, тобто створення злочинної організації, керівництво нею, участь у злочинах, вчинених цією організацією, заволодіння у складі злочинної організації бюджетними коштами шляхом зловживання службовим становищем, внесення недостовірних відомостей до офіційних документів та надання неправомірної вигоди прокурору.

Також завершено розслідування та скеровано до суду обвинувальний акт стосовно трьох членів організованої групи, які займалися незаконним переправленням іноземних осіб через державний кордон України шляхом виготовлення та надання підроблених документів.

За результатами судового розгляду трьох проваджень щодо організованих груп судами вже ухвалено обвинувальні вирoki, які набрали чинності, стосовно 12 осіб.

Інформацію підготовлено прес-службою Прокуратури Миколаївської області

НА СУМЩИНІ ВИКРИТО СПІВРОБІТНИКА ПІДРОЗДІЛУ ПОЛІЦІЇ – ОРГАНІЗАТОРА ЗЛОЧИННОЇ ГРУПИ, ЩО ЗАЙМАЛАСЬ МАСШТАБНИМ ВИГОТОВЛЕННЯМ, ЗБЕРІГАННЯМ ТА РЕАЛІЗАЦІЄЮ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ

Злочини у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів – це злочини, що насамперед посягають на здоров'я нації. На жаль, протягом останніх років спостерігається поширення наркоманії та зростання пов'язаної з нею злочинності. Незаконний обіг наркотичних засобів набуває дедалі більших масштабів і стає суттєвим соціальним чинником, який негативно впливає на життя та благополуччя людей.

Лише за 8 місяців 2018 року на Сумщині обліковано 770 кримінальних правопорушень у сфері незаконного обігу наркотичних засобів. За вказаний період до суду направлено 270 кримінальних проваджень за фактом незаконного виробництва, виготовлення, придбання чи зберігання наркотичних засобів із метою збуту, чи без такої, з-поміж них одне – із залученням неповнолітньої особи.

Зокрема, в серпні 2018 року направлено до суду обвинувальний акт стосовно групи із семи осіб, серед яких і співробітник підрозділу поліції з протидії наркозлочинності. Зловмисників разом із «перевертнем у погонах» затримали в січні 2018 року.

Як з'ясувалось під час слідства, 24-річний оперуповноважений Управління протидії наркозлочинності Головного управління Національної поліції в Сумській області у званні старшого лейтенанта, незважаючи на доволі молодий вік, зумів організувати стійку групу наркоділків. У злочинному угрупованні ролі розподілялися таким чином: дві особи були співорганізаторами, один – виконавець, ще трьох осіб було залучено як пособників, які на замовлення організаторів виготовляли наркотики для подальшої реалізації.

Було проведено 13 санкціонованих обшуків у членів

угруповання. Виявлено дві нарколабораторії, розміщені у покинутих домівках Конотопського району, різного роду готові наркотичні засоби, прекурсори, банківські картки для отримання оплати та грошові кошти, отримані від збуту товару.

Встановлено, що наркоділки виготовляли наркотичні засоби та збували товар не лише на території Сумської області, а й пересилали поштою в інші регіони України.

Серед постійних покупців був і військовослужбовець Збройних сил України за контрактом. Військовий, перебуваючи в зоні проведення антитерористичної організації, неодноразово отримував у поштовому відділенні відповідні посилки. Надалі контрактник реалізовував товар наркозалежним особам.

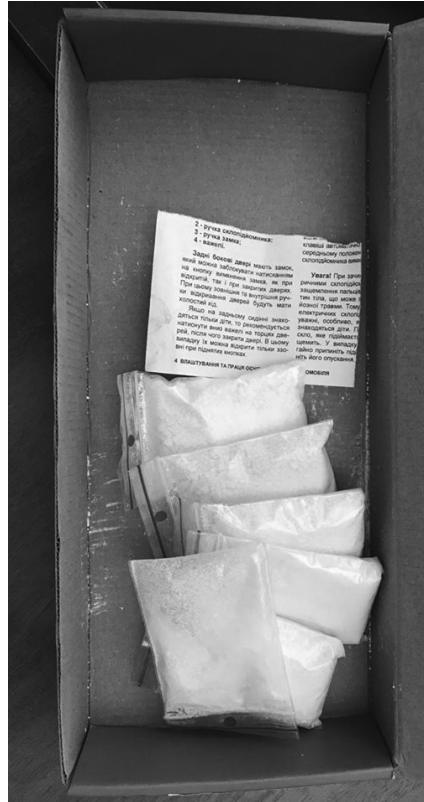
Під час оперативної закупки правоохоронці задокументували збут 240 г амфетаміну за 33 тис. грн. Ще 400 г «вартістю» 60 тис. грн дилери готувалися продати.

Шість причетних до незаконного обігу наркотичних засобів та утримання нарколабораторій – мешканці міста Конотопа та Конотопського району віком від 23 до 30 років. Військовослужбовець – мешканець Києва, йому 25 років. Зловмисники займалися такою протиправною діяльністю близько шести місяців. Можна лише здогадуватись, скільки за цей час організатори реалізовували наркотичних засобів та заробили на цьому грошей, адже заставу в розмірі майже 350 тис. грн 24-річний старший лейтенант поліції сплатив уже наступного дня після обрання йому запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою з альтернативою внесення зазначеної суми застави.

Четверо обвинувачених, серед яких і поліцейський, відповідатимуть за ч. 3 ст. 307 та ч. 3 ст. 311 (незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів та прекурсорів), ч. 3 ст. 313 (використання обладнання, призначеного для виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів), ч. 2 ст. 317 (організація або утримання місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів) КК України, кваліфікуючими ознаками яких є вчинення злочинів у складі організованої злочинної групи чи групою осіб. Один із організаторів окрім зазначених вище статей відповідатиме ще й за ч. 1 ст. 14, ч. 2 ст. 305 (готування контрабанди наркотичних засобів) КК України. Дії військовослужбовця та іще одного пособника кваліфіковано за ч. 3 ст. 307 (незаконне виготовлення, придбання, зберігання, перевезення та збут наркотичних засобів) КК України.

Усім обвинуваченим загрожує покарання строком до дванадцяти років позбавлення волі з конфіскацією майна.

Інформацію підготовлено
прес-службою Прокуратури Сумської області

ПРОТИДІЯ ПРОЯВАМ СЕПАРАТИЗМУ ТА ТЕРОРИЗМУ НА ТЕРИТОРІЇ ОДЕЩИНИ

Протидія сепаратизму та тероризму є одним із першочергових щоденних напрямів роботи правоохоронних органів, координованих прокуратурою Одеської області. Це комплексна робота, спрямована на викриття і притягнення до відповідальності винних осіб, дії яких призводять до дестабілізації ситуації у регіоні та ескалації конфлікту.

Так, за 2018 рік за результатами розслідування, що здійснювали слідчі Управління Служби безпеки України в Одеській області, прокуратура Одещини направила до суду обвинувальні акти стосовно 23 фігурантів справ.

Серед цих осіб – підозрювані у державній зраді, умисних діях із метою насильницької зміни конституційного ладу, посяганні на територіальну цілісність України. Більшість справ направлено до суду за обвинуваченням у сприянні діяльності терористичних груп та організацій.

За результатами розслідування, що здійснювали слідчі УСБУ в Одеській області, прокуратура Одещини у 2018 році направила до суду обвинувальні акти стосовно 23 осіб за обвинуваченням у державній зраді, умисних діях із метою насильницької зміни конституційного ладу, посяганні на територіальну цілісність, сприянні діяльності терористичних груп та організацій

Крім того, триває розслідування у 32 кримінальних провадженнях за ознаками сепаратизму та тероризму.

Так, за клопотанням Прокуратури Одеської області перебуває під вартою підозрюваний у сприянні та участі в терористичній організації.

Правоохоронці встановили, що протягом березня – квітня 2015 року він брав участь у бойових діях на сході України у складі незаконного збройного формування терористичної організації «ЛНР».

У лавах підрозділу «Козачий полк» підозрюваний, за даними слідства, здійснював опір працівникам правоохоронних органів та Збройних сил України, залученим до проведення антитерористичної операції на території Донецької та Луганської областей.

Крім того, прокурори Прокуратури Одеської області підтримували публічне обвинувачення у суді стосовно 37-річного зловмисника.

За даними слідства, особа готувала вибух з метою вбивства одеського активіста. Злочин мав бути реалізований особливо небезпечним способом – шляхом вчинення терористичного акту в самому центрі міста Одеси.

Прокуратура довела провину терориста у повному обсязі, його засуджено до покарання у виді позбавлення волі строком на 7 років із конфіскацією майна.

Слід зазначити, що завдяки внесенню у 2014 році змін у законодавство, зважаючи на ситуацію на сході країни, правоохоронці отримали можливість активно використовувати механізм спеціального досудового розслідування та судового розгляду.

Це ще раз підтверджує принцип невідворотності покарання, у тому числі для осіб, які вчинили злочини, залишили країну, ставши на шлях спротиву, та перебувають на тимчасово непідконтрольних територіях.

Так, у вересні прокуратура спільно з Управлінням Служби безпеки в Одеській області направили письмове повідомлення про підозру колишньому народному депутату України Ігорю М. у вчиненні низки злочинів проти основ національної безпеки та громадського порядку.

Протягом 2014–2017 років він неодноразово, користуючись прямими ефірами телеканалів та власним каналом у YouTube, спочатку в Одесі, згодом на тимчасово непідконтрольній території Донецької області, а ще пізніше в місті Москві публічно висловлювався щодо зміни меж території країни, а також прихильності та підтримки діяльності незаконних утворень «ЛНР» і «ДНР».

Йому належать вислови: «Главный вопрос – освобождение ... Украины от ... лютого зверя, имя которому бандеро-фашистский режим», «Вот эти первые 13 человек были обменяны, обменяны на карателей ... и спасибо огромное ребятам из ДНР, которые идут на это», «Чем больше перебьют, тем меньше нам потом работы будет, вернувшись на Украину!».

У його публічних виступах містяться заклики і до вчинення терористичного акту, а також до розпалювання національної ненависті, приниження національної честі та гідності, образи почуттів громадян.

Наразі вирішується питання про проведення стосовно вказаної особи спеціального (заочного) розслідування.

Загалом за 2014–2018 роки завдяки спільним заходам правоохоронних органів Одещини та принципової позиції суду вже постановлено три заочні вироки за сприяння діяльності терористичних груп та організацій, за якими осіб засуджено до покарання у виді позбавлення волі строком на 10 років.

*Інформацію підготовлено
прес-службою Прокуратури Одеської області*

ЗАВДЯКИ ВЖИТИМ ПРОКУРАТУРОЮ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЗАХОДАМ ПОНАД 400 ПРАЦІВНИКІВ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СЛУЖБИ ПРИТЯГНУТО ДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Проблема реалізації принципу законності у сфері виконання покарань є надзвичайно важливою складовою демократичних змін у суспільстві, орієнтованих на сучасні гуманістичні тенденції та міжнародні стандарти поведінки з ув'язненими і засудженими, а тому перебуває на постійному контролі органів прокуратури Дніпропетровської області.

Так, упродовж 2018 року під час проведення перевірок прокуратурою області встановлено низку порушень вимог законодавства щодо прав і свобод громадян, які відбувають покарання в установах Державної кримінально-виконавчої служби України, перебувають в ізоляторах тимчасового тримання, реабілітаційних центрах та інших місцях несвободи.

За результатами вказаних перевірок внесено 291 документ прокурорського реагування, 416 службових осіб притягнуто до дисциплінарної відповідальності, скасовано 16 незаконних актів, розпочато 21 кримінальне провадження стосовно посадових осіб установ виконання покарань, органів поліції та психіатричних закладів.

Прикладом ефективної роботи органів прокуратури є викриття працівників однієї з установ виконання покарань в області, які організували систему незаконного отримання грошових коштів від родичів засуджених. Встановлено, що начальник відділу контролю за виконанням судових рішень установи та його заступник систематично вимагали та одержували неправомірну вигоду від засуджених за сприяння в умовно-достроковому звільненню та заміну невідбутої частини покарання більш м'яким. Наразі вказаним особам повідомлено про підозру у вчиненні злочину за ч. 3 ст. 368 КК України.

Також триває досудове розслідування у кримінальному провадженні стосовно медичного працівника державної установи «Криворізька установа виконання покарань № 3», який з метою працевлаштування на посаду лікаря надав до закладу завідомо підроблені сертифікати про отримання ним спеціалізації «Рентгенологія та терапія» (ч. 4 ст. 358 КК України).

Крім того, прокуратурою виявлено факт отримання медичним працівником установи заробітної плати за роботу, яка фактично ним не виконувалась. Так, у державній установі «Синельниківська виправна колонія

№ 94», де штат медичних працівників укомплектовано лише на 20%, з листопада 2017-го по квітень 2018 року складались фіктивні документи про нібито виконання фельдшером робіт та отримання заробітної плати, хоча останній у вказаний період фактично там не працював. Наразі прокуратурою затверджено та направлено до суду обвинувальний акт стосовно виконувача обов'язків начальника медико-санітарної частини установи за ч. 2 ст. 191 (розтрата чужого майна шляхом зловживання службовим становищем) КК України.

Під час проведення перевірки додержання вимог законодавства про працю у державній установі «Синельниківська виправна колонія № 94» встановлено, що у період з січня по листопад 2017 року посадовими особами здійснювалась виплата заробітної плати засудженим без нарахування та сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне страхування. Постановою Головного управління Держпраці у Дніпропетровській області на установу накладено штраф у розмірі понад 20 млн гривень.

Синельниківською місцевою прокуратурою неодноразово надавались керівництву колонії вказівки про усунення порушень вимог законодавства про працю з вимогою укладення строкових договорів та забезпечення права засуджених на соціальне страхування – перерахування страхових внесків на працівників до Пенсійного фонду України. Проте законні вимоги прокуратури були проігноровані, порушення вимог законодавства про працю не усунуті, внаслідок чого до Єдиного реєстру досудових розслідувань були внесені відомості за вказаним фактом за ч. 2 ст. 364 КК України (зловживання владою або службовим становищем службовими особами всупереч інтересам служби, що спричинило тяжкі наслідки).

На постійному контролі органів прокуратури Дніпропетровської області також перебуває питання додержання вимог законодавства щодо режиму, умов тримання та лікування осіб, до яких застосовано примусові заходи медичного характеру.

Під час перевірки комунального закладу «„Дніпропетровська клінічна психіатрична лікарня” Дніпропетровської обласної ради» встановлено, що посадові особи зазначеного лікувального закладу, перевищуючи свої службові обов'язки, примусово вивезли в іншу місцевість на непристосованому для такого виду перевезень транспорті сімох хворих, не забезпечивши їм належні умови, без харчування, питної води, ліків, засобів гігієни тощо. Крім того, шляхом обману та зловживаючи довірою хворих, посадові особи психіатричного закладу заволоділи грошовими коштами пацієнтів на суму понад 4000 грн нібито для закупівлі пально-мастильних матеріалів. Наразі відомості стосовно вказаних осіб внесено до Єдиного реєстру досудових розслідувань за ч. 2 ст. 365 та ч. 1 ст. 190 КК України. Досудове розслідування триває.

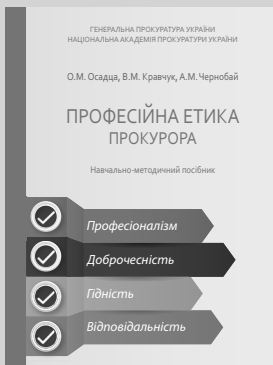
Завдяки вжитим прокуратурою заходам:

- не допущено фактів утеч, катувань або жорстокого поводження із засудженими з боку працівників установ виконання покарань;
- поновлено права двох громадян, щодо яких незаконно застосовано заходи адміністративного примусу;
- покращено медичне обслуговування та якість медичної допомоги, як наслідок – знижено показник смертності серед засуджених та ув'язнених у місцях несвободи;
- продовжено ефективну роботу з реалізації законодавчих змін щодо залучення засуджених до оплачуваних робіт та укладання з ними трудових угод (адміністраціями 11 установ виконання покарань укладено строкові трудові угоди з 1138 засудженими).

Робота на вказаному напрямі триває.

*Інформацію підготовлено
прес-службою Прокуратури Дніпропетровської області*

■ НОВІ ВИДАННЯ

Професійна етика прокурора: навчально-методичний посібник / О.М. Осадца, В.М. Кравчук, А.М. Чернобай. – Київ: Національна академія прокуратури України, 2018. – 68 с.
ISBN 9786177500666

Навчально-методичний посібник призначений для кандидатів на посаду прокурора, які проходять спеціальну підготовку в Національній академії прокуратури України.

У виданні вміщено методiku викладення навчальної дисципліни «Професійна етика прокурора», програму, тематичний план, зміст тем, плани лекцій, семінарських, практичних занять, тренінгів, завдання для самостійної роботи, перелік питань для самоконтролю, список рекомендованих джерел для опрацювання слухачами. Також наведено методичні рекомендації щодо підготовки творчих завдань у формі есе, приклади ситуативних «випадків», практичних завдань та способи їх розв'язання.

УПЕРШЕ В ТЕРНОПІЛЬСЬКІЙ ОБЛАСТІ ПРОВЕДЕНО СУДОВЕ ЗАСІДАННЯ У РЕЖИМІ ВІДЕОКОНФЕРЕНЦІЇ У МЕЖАХ МІЖНАРОДНОЇ СПІВПРАЦІ МІЖ КОРОЛІВСТВОМ НІДЕРЛАНДИ ТА УКРАЇНОЮ

Органами прокуратури Тернопільської області організовано виконання міжнародного доручення компетентних органів Королівства Нідерланди у кримінальному провадженні та забезпечено відеоконференцзв'язок у суді. Таким способом реалізовано запит, який надійшов від компетентних органів Королівства Нідерланди про надання міжнародної правової допомоги у кримінальній справі щодо громадян вказаної країни за фактами незаконного ввезення мігрантів.

На підставі отриманих даних Тернопільською місцевою прокуратурою скеровано відповідні клопотання до Тернопільського міськрайонного суду, які розглянуто і задоволено, та узгоджено дату проведення відеоконференції.

13 вересня 2018 року відбулося судове засідання, на якому в присутності слідчого судді, прокурора Тернопільської місцевої прокуратури та прокурора Прокуратури Тернопільської області з міжнародно-правових доручень допитано свідків, зареєстрованих на території Тернопільської області, у режимі відеоконференції. Це перший приклад судового засідання, проведеного в такому режимі за участю нідерландської та української сторін.

*За інформацією
прокурора Прокуратури Тернопільської області
з міжнародно-правових доручень
Галини Лучки*

ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ ПРОТИДІЮТЬ АДМІНІСТРАТИВНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ, ПОВ'ЯЗАНИМ ІЗ КОРУПЦІЄЮ

Протягом 2018 року правоохоронними органами Херсонської області складено та направлено до суду 192 протоколи про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією.

За результатами судового розгляду протоколів до адміністративної відповідальності притягнуто 78 осіб, на яких накладено стягнення у виді штрафу на загальну суму 107 тис. грн. Більшість постанов суду виконано в повному обсязі.

Зокрема, за протоколами, складеними правоохоронними органами, до відповідальності притягнуто:

- 37 депутатів сільських, селищних, районних рад;
- 13 посадових осіб місцевого самоврядування, з них 7 – посадових осіб місцевого самоврядування 4 категорії;
- 11 державних службовців, у тому числі 7 – категорії «Б»;
- 9 посадових осіб інших органів державної влади (працівників лісоохорони, митної та кримінально-виконавчої служб тощо);
- 4 посадові особи юридичних осіб публічного права.

За видами адміністративних правопорушень, пов'язаних із корупцією, до адміністративної відповідальності притягнуто:

- за порушення вимог фінансового контролю (ст. 172-6 КУпАП) – 62 особи;
- за порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів (ст. 172-7 КУпАП) – 15 осіб;
- за порушення вимог щодо сумісництва та суміщення (ст. 172-4 КУпАП) – одну особу.

Згідно з постановою Скадовського районного суду, яка набрала чинності, повторно притягнуто до відповідальності Скадовського міського голову за порушення вимог щодо врегулювання конфлікту інтересів та накладено адміністративне стягнення у виді штрафу і позбавлення права обіймати посаду мера протягом року (єдиний за три роки в Україні протокол з такою кваліфікацією – за ч. 3 ст. 172-7 КУпАП). Із 10 квітня 2018 року повноваження Скадовського міського голови припинено.

Постановою Верхньорогачицького районного суду притягнуто до відповідальності та накладено адміністративне стягнення у виді штрафу на

керівника апарату Верхньорогачицької районної державної адміністрації, державного службовця категорії «Б», за несвоєчасне повідомлення про суттєві зміни в майновому стані у зв'язку з придбанням рухомого майна вартістю понад 500 тис. грн. Рішення суду набрало чинності.

Завчинення адміністративних правопорушень, пов'язаних із корупцією, у пріоритетних галузях суспільного життя до адміністративної відповідальності притягнуто 10 осіб, а саме: у сфері земельних відносин – 1 особу, у бюджетній сфері – 9.

Прокурорами внесено 35 апеляційних скарг на незаконні судові рішення, з яких 30 повернуто без розгляду у зв'язку з відсутністю у прокурора права на оскарження постанов указаної категорії.

Внесено 35 документів прокурорського реагування, за результатами розгляду яких притягнуто до дисциплінарної відповідальності 9 службових осіб, одну особу звільнено з посади у зв'язку з притягненням до відповідальності за правопорушення, пов'язане з корупцією.

Згідно з постановою Скадовського районного суду, яка набрала чинності, повторно притягнуто до відповідальності Скадовського міського голову за порушення вимог щодо врегулювання конфлікту інтересів та накладено адміністративне стягнення у виді штрафу і позбавлення права обіймати посаду мера протягом року

За результатами розгляду подання, внесенного Прокуратурою Херсонської області відповідно до ч. 3 ст. 65 Закону України «Про запобігання корупції», начальником Головного управління Національної поліції в Херсонській області за порушення антикорупційного законодавства щодо врегулювання конфлікту інтересів застосовано дисциплінарне стягнення у виді попередження про неповну посадову відповідальність до працівника Високопільського відділення поліції Бериславського відділу поліції ГУНП в Херсонській області.

За інформацією виконувача обов'язків прокурора Херсонської області Сергія Циганка

Валентина Сеник

начальник відділу організації діяльності
у сфері запобігання та протидії корупції
Департаменту підтримання обвинувачення
та представництва інтересів держави в судах
Генеральної прокуратури України

Роман Спусканюк

прокурор відділу організації діяльності
у сфері запобігання та протидії корупції
Департаменту підтримання обвинувачення
та представництва інтересів держави в судах
Генеральної прокуратури України

НЕДОПУЩЕННЯ ВИНИКНЕННЯ ТА ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТУ ІНТЕРЕСІВ ПРИ ВИКОНАННІ ПРОКУРОРАМИ ПОВНОВАЖЕНЬ

Публічний характер діяльності працівників органів прокуратури та пильна увага до них із боку суспільства покладають особливу відповідальність на прокурора щодо неухильного дотримання вимог чинного законодавства.

У статті 28 Закону України «Про запобігання корупції» (Закон) на прокурора, як і на інших суб'єктів, покладено обов'язки вживати заходів щодо недопущення виникнення реального чи потенційного конфлікту інтересів, його врегулювання, заборонено вчиняти дії та приймати рішення в умовах реального конфлікту інтересів.

Відповідно до статистичної звітності форми № 1-КОР за 7 місяців 2018 року до адміністративної відповідальності за порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів притягнуто 566 осіб, або 22% загальної кількості притягнутих. Прокурори до відповідальності за цією статтею не притягувалися.

Ураховуючи пов'язаність прокурора приватними або діловими стосунками з багатьма фізичними та юридичними особами, під час виконання ним покладених обов'язків неодмінно виникатимуть ситуації, у яких осо-

бистий інтерес увійде у суперечність із службовими чи представницькими повноваженнями. Сама наявність конфлікту інтересів не є порушенням і не тягне відповідальності. Важливим є своєчасне встановлення обставин, за яких у прокурора він виникає, щоб якнайшвидше вжити заходів щодо його врегулювання.

Підстави для відводу прокурора визначено у ст. 77 Кримінального процесуального кодексу України.

Водночас у положеннях Кодексу України про адміністративні правопорушення (КУпАП) можливість відводу як прокурора, так і судді не врегульовано.

Зважаючи на зазначену прогалину в законодавстві, Рада суддів України у своєму рішенні від 8 червня 2017 року № 34 роз'яснила, що у разі необхідності врегулювання суддею конфлікту інтересів при розгляді матеріалів про адміністративне правопорушення відповідно до КУпАП, з огляду на відсутність норм, що визначають правила відводу (самовідводу), до внесення змін до чинного законодавства суддя, враховуючи засади судочинства, передбачені Конституцією України, та міжнародні стандарти щодо незалежності суддів, неупередженості та безсторонності судочинства, може застосовувати чинні процесуальні норми за аналогією.

Генеральною прокуратурою України у 2017 році розроблено та схвалено рішенням науково-методичної ради Рекомендації щодо запобігання виникненню реального чи потенційного конфлікту інтересів у діяльності працівників органів прокуратури та шляхи їх врегулювання.

Питання запобігання та врегулювання конфлікту інтересів розглянуто на 5 кузових семінарах на тему «Організація участі прокурора у розгляді справ про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією», які проводилися у містах Харкові, Києві, Вінниці, Львові та Дніпрі.

Здійснена організаційно-методична робота загалом сприяла належному застосуванню прокурорами законодавства з метою виконання вимог розділу 5 «Запобігання та врегулювання конфлікту інтересів» Закону.

Про найбільш активне та правильне виконання вимог законодавства свідчать результати діяльності у Донецькій, Закарпатській, Кіровоградській, Львівській, Миколаївській, Тернопільській, Херсонській, Хмельницькій та Чернігівській областях. Прокурори повідомляли керівників про наявність потенційного конфлікту інтересів у працівників під час здійснення нагляду у формі процесуального керівництва за досудовим розслідуванням, а також при забезпеченні участі у розгляді судами справ.

Так, у Херсонській області прокурор місцевої прокуратури повідомила заступника керівника цієї місцевої прокуратури про наявність потенційного конфлікту інтересів під час підтримання обвинувачення у кримінальному провадженні: суддя, який раніше ухвалював рішення (яке згодом було скасовано

Вищим спеціалізованим судом України з розгляду цивільних і кримінальних справ), є рідним братом її чоловіка. Того ж дня відповідно до ст. 30 Закону керівником прокуратури з метою недопущення конфлікту інтересів у цьому випадку усунуто прокурора від підтримання державного обвинувачення.

Керівник одного з відділів Прокуратури Львівської області повідомив виконавця обов'язків прокурора області про потенційний конфлікт інтересів при розгляді судом справи за адміністративним позовом колишнього працівника до Генеральної прокуратури України про скасування наказу про звільнення із займаної посади та поновлення на роботі. Для врегулювання конфлікту інтересів керівником визначено іншого працівника, яким забезпечено участь у вказаній справі.

Прокурор відділу Прокуратури Закарпатської області повідомив керівника про наявність конфлікту інтересів при здійсненні функції підтримання обвинувачення. Так, прокурору доручено взяти участь у розгляді Апеляційним судом Закарпатської області апеляційної скарги у кримінальному провадженні. Проте, за повідомленням прокурора, забезпечити його участь в суді апеляційної інстанції неможливо з огляду на те, що зазначену апеляційну скаргу розглядає колегія суддів, один із яких є його батьком. Конфлікт інтересів урегульовано, забезпечення участі у суді доручено іншому прокурору.

Крім того, від прокурора однієї з місцевих прокуратур Чернігівської області до її керівника надійшло повідомлення про наявність конфлікту інтересів під час здійснення нагляду за станом досудового розслідування у формі процесуального керівництва у кримінальному провадженні за фактом самовільного зайняття частини земельної ділянки державної власності (землі запасу) одним із товариств, директором якого є його батько. Постановою керівника місцевої прокуратури змінено групу прокурорів та зазначеного прокурора усунуто від здійснення повноважень у цьому кримінальному провадженні.

Про наявність близьких осіб, які працюють в органах прокуратури та інших територіальних правоохоронних органах, надходили повідомлення від прокурорів з прокуратур Донецької, Кіровоградської, Луганської, Миколаївської, Полтавської, Сумської, Тернопільської, Херсонської, Хмельницької та Чернівецької областей.

З метою врегулювання можливого конфлікту інтересів переглянуто коло службових обов'язків цих осіб, у конкретних справах (провадженнях) доручено участь іншим особам чи застосовано зовнішній контроль за виконанням обов'язків.

Водночас непоодинокими є випадки, коли відповідні заходи щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів безпосередньо особами, у яких він виник, не вживались, а виявлені факти свідчили про порушення вимог Закону.

Встановлено, що прокурор Одеської місцевої прокуратури, будучи керівником групи прокурорів у двох кримінальних провадженнях, перебуваючи із

заявником у дружніх стосунках, усупереч вимогам ст. 19 Закону України «Про прокуратуру», ст. 28 Закону України «Про запобігання корупції», Кодексу професійної етики та поведінки прокурорів заходів до врегулювання конфлікту інтересів не вжив, особистих зв'язків, що можуть вплинути на неупередженість та об'єктивність виконання професійних обов'язків, не уникнув.

На підставі рішення Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів наказом прокурора області до прокурора місцевої прокуратури застосовано дисциплінарне стягнення за вчинення корупційних правопорушень – звільнення з посади в органах прокуратури Одеської області.

Крім того, прокуратурою міста Києва проведено службове розслідування за заявою щодо можливого невиконання заступником керівника Київської місцевої прокуратури вимог Закону в частині запобігання та врегулювання конфлікту інтересів при здійсненні службових повноважень. Як вбачається із доводів заявника, працівник прокуратури особисто розглянув звернення, у якому оскаржувалися його дії.

Внаслідок проведеного службового розслідування складено висновок про відсутність порушень, копію якого скеровано до Національного агентства з питань запобігання корупції (НАЗК).

Проте уповноваженою особою НАЗК, яка не погодилася з висновком прокуратури міста Києва, стосовно заступника керівника місцевої прокуратури за ч.ч. 1 та 2 ст. 172-7 КУпАП складено два протоколи про вчинення адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, які скеровано до суду для розгляду по суті. За результатами судового розгляду адміністративне провадження у справі закрито за відсутністю складу адміністративного правопорушення.

Значну увагу питанню недопущення виникнення та врегулювання конфлікту інтересів приділяють міжнародні експерти.

На 76-му пленарному засіданні Групи держав проти корупції (GRECO) 19–23 червня 2017 року затверджено Оціночний звіт щодо України за результатами Четвертого раунду оцінювання щодо запобігання корупції серед депутатів парламенту, суддів та прокурорів, яким визначено низку рекомендацій, зокрема «належним чином заохочувати прокурорів заявляти самовідвід у справі, в якій є ризик їхньої заангажованості».

Зазначеній рекомендації передувало обговорення цих питань під час візиту експертів GRECO до України, у яких склалося враження, що «прокурори доволі рідко вдаються до самовідводу, і що варто поглибити розуміння ризиків їхньої можливої заангажованості».

Наведене слід враховувати при здійсненні прокурорами визначених Конституцією України та Законом України «Про прокуратуру» повноважень, а також неухильно дотримуватися вимог Закону України «Про запобігання корупції».

Ірина Діденко

заступник начальника відділу
організації діяльності у сфері запобігання
та протидії корупції
Департаменту підтримання обвинувачення
та представництва інтересів держави в судах
Генеральної прокуратури України

Наталя Панафєда

прокурор відділу організації діяльності
у сфері запобігання та протидії корупції
Департаменту підтримання обвинувачення
та представництва інтересів держави в судах
Генеральної прокуратури України

ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТУ ІНТЕРЕСІВ У ДІЯЛЬНОСТІ ІНСТИТУЦІЙ ПРАВОСУДДЯ

Спільність завдань прокурорської, судової систем та адвокатури у питаннях забезпечення законності, захисту прав людини і громадянина та державних інтересів, підвищення рівня індивідуальної та суспільної правосвідомості знайшла відображення в Конституції України – прокуратуру включено до розділу VIII «Правосуддя» Основного Закону.

Правосуддя, чесність і невідкупність якого не повинні підлягати сумнівам, є основою для дотримання принципів демократії і верховенства права. Ця система має забезпечувати громадянам надійний захист від будь-яких посягань на гарантовані законом права і свободи.

Авторитет інституцій суду і прокуратури у суспільній свідомості безпосередньо пов'язується з авторитетом особи, яка здійснює правосуддя, оцінкою

КОНСТИТУЦІЯ

Розділ VIII

Статті

124-
130

Стаття

131¹

Стаття

131²

ПРАВОСУДДЯ

її поведінки як у сфері судочинства, так і поза межами професійної (службової) діяльності. Тому настільки актуальними тепер є питання запобігання та правового врегулювання конфлікту інтересів у діяльності і суддів, і прокурорів, а також застосування юридичної відповідальності до правопорушників.

Одразу зауважимо про відсутність адміністративної відповідальності в адвокатів, які не є суб'єктами Закону України «Про запобігання корупції» (Закон).

Сьогодні важливе значення мають формування єдиного підходу до розуміння та дотримання правил врегулювання конфлікту інтересів у діяльності і суддів, і прокурорів, а також законодавче врегулювання всіх питань, які постають у процесуальній (позапроцесуальній) діяльності.

Радою суддів України на цьому напрямі проводиться копітка робота: видаються посібники з врегулювання конфлікту інтересів на допомогу суддям, розробляються законодавчі пропозиції, що були вироблені вищим органом суддівського самоврядування стосовно посилення принципу суддівської незалежності в частині порядку та підстав для притягнення суддів до юридичної відповідальності за порушення норм законодавства щодо врегулювання конфлікту інтересів.

Одним із таких кроків у формуванні спільної концепції стало проведення круглого столу, організованого 4 вересня 2018 року в місті Одесі Радою суддів України спільно з Проектом підтримки судової реформи, який фінансується урядом Канади. Участь у заході взяли члени Ради суддів України, представники Генеральної прокуратури України, Міністерства юстиції України, Міністерства внутрішніх справ України, Національного агентства з питань запобігання корупції та науковці. Під час форуму обговорено законодавчі ініціативи стосовно

посилення суддівської незалежності в аспекті відповідальності за порушення вимог Закону щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів.

Зокрема, Рада суддів України запропонувала усунути розбіжності у правовому регулюванні цього питання профільними та спеціальними законами, встановити дисциплінарну відповідальність суддів за порушення зазначених норм.

Водночас представники Генеральної прокуратури України акцентували увагу на тому, що запорукою процесуальної незалежності суддів і прокурорів як суб'єктів відповідальності згідно із законом є законодавче розмежування понять процесуального та позапроцесуального конфлікту інтересів, а також встановлення однакових принципів визначення видів відповідальності за їх порушення.

Аналіз антикорупційного законодавства свідчить, що для адвокатів, суддів та прокурорів застосовуються різні норми. До того ж узагальнення практики дає підстави казати про два основні види реального конфлікту інтересів:

- 1) конфлікт інтересів, який може бути врегульований у порядку, визначеному процесуальним законом, і не потребує повідомлення відповідно до ст. 28 Закону;
- 2) конфлікт інтересів, який не може бути врегульований процесуальним способом і потребує повідомлення відповідно до ст. 28 Закону.

ПОВІДОМЛЕННЯ

Конфлікт інтересів, що може бути врегульований у визначеному процесуальним законом порядку

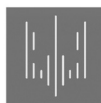
НЕ ПОТРЕБУЄ
повідомлення в порядку ст. 28 ЗУ «Про запобігання корупції»

Конфлікт інтересів, що НЕ може бути врегульований у визначеному процесуальним законом порядку

ПОТРЕБУЄ
повідомлення в порядку ст. 28 ЗУ «Про запобігання корупції»

Позапроцесуальний конфлікт інтересів виникає при здійсненні **адміністративних**, а не правосудних функцій

Рада суддів України та НАЗК встановлюють наявність конфлікту інтересів та надають роз'яснення у випадках процесуального конфлікту

Методичні рекомендації щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, затверджені рішенням НАЗК від 29.09.2017 № 839

Врегулювання процесуального конфлікту інтересів передбачено певними процесуальними законами.

	 КК України	 КАС України	 ЦПК України	 ГПК України	 КУпАП
	статті 75, 80, 81	статті 36, 37, 39, 40, 41	статті 36, 37, 39, 40, 41	статті 35, 38, 39, 40	X
	статті 77, 80, 81	X	X	X	X
	статті 78, 80, 81	X	X	X	X
ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ВРЕГУЛЮВАННЯ					

Сьогодні, як свідчить судова практика, порушення правил процесуального врегулювання конфлікту інтересів стає підставою для складення адміністративних протоколів про правопорушення, пов'язані з корупцією, за ч. 2 ст. 172-7 Кодексу України про адміністративні правопорушення (КУпАП).

Наведемо статистику.

Відтоді, як Закон введено в дію, уповноваженими органами складено 17 089 протоколів, притягнуто до відповідальності 8799 тис. осіб, у тому числі 4181 особу – за порушення вимог щодо запобігання і врегулювання конфлікту інтересів. Відповідно до Закону та КУпАП 11 суддів притягнуто до відповідальності за вчинення правопорушень, пов'язаних з корупцією, зокрема трьох – за порушення законодавства про конфлікт інтересів, про який не повідомлялось і якого вони не уникнули через застосування процесуальних норм.

З аналізу судових рішень вбачається, що під час судового розгляду таких справ постає низка проблем, а саме:

1. Чи можливе встановлення реального конфлікту інтересів у разі наявності в однієї зі сторін сумнівів щодо об'єктивності судді?

2. Чи потрібна для встановлення реального конфлікту інтересів преюдиція у виді судового рішення, постановленого таким суддею, скасованого у встановленому законом порядку?

3. Чи не містить ознак втручання у діяльність судді під час здійснення правосуддя можливість складення протоколу спеціально уповноваженими суб'єк-

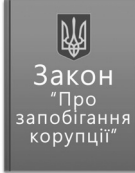
17089
протоколів
складено

8799
осіб
притягнуто

11
судей

Закон
"Про
запобігання
корупції"
2015–2018

4181
осіб притягнуто
за конфлікт
інтересів

3
судді
за конфлікт
інтересів

МОВОЮ ЦИФР

тами стосовно суддів про конфлікт інтересів, який може бути врегульований у порядку, визначеному процесуальним законом?

4. Відсутність єдиної судової практики при застосуванні норм антикорупційного законодавства та узагальнення Верховного Суду з цих питань.

У разі переведення питання вирішення конфлікту інтересів, який може виникнути в процесуальній діяльності суддів та прокурорів, у площину дисциплінарної відповідальності в межах спеціальних законів буде вирішено проблему можливого втручання у діяльність інституцій правосуддя під час здійснення процесуальної діяльності з боку спеціально уповноважених на складання протоколів органів.

Публічне обговорення питань, які стосуються порушення антикорупційного законодавства щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності прокурорів і суддів, та пропозицій стосовно внесення змін у законодавство для їх урегулювання сприятиме відновленню довіри суспільства до суду і прокуратури як інституцій правосуддя.

Микола Вовк

прокурор організаційно-методичного відділу
Головного слідчого управління
Генеральної прокуратури України,
старший радник юстиції

ПРОБЛЕМИ ЩОДО ПРИЗНАЧЕННЯ СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕНЬ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ЇХ ПРИЗНАЧЕННЯ

Законом України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» від 3 жовтня 2017 року № 2147-VIII (Закон № 2147-VIII) внесено зміни до низки нормативно-правових актів, зокрема до Кримінального процесуального кодексу України (КПК України) та Закону України «Про судову експертизу».

Законом № 2147-VIII закріплено, що експертиза проводиться експертною установою, експертом або експертами за дорученням слідчого судді чи суду, наданим за клопотанням сторони кримінального провадження, або якщо для з'ясування обставин, що мають значення для кримінального провадження, необхідні спеціальні знання (ч. 1 ст. 242 КПК України).

Клопотання розглядається слідчим суддею місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого здійснюється досудове розслідування, не пізніше п'яти днів із дня його надходження до суду.

Слідчий суддя самостійно визначає експерта, якого необхідно залучити, або експертну установу, якій необхідно доручити проведення експертизи (абзац 2 ч. 6 ст. 244 КПК України).

Суд має право своєю ухвалою доручити проведення експертизи експертній установі, експерту або експертам незалежно від наявності клопотання, якщо існують достатні підстави вважати висновок експерта (експертів) необґрунто-

ваним чи таким, що суперечить іншим матеріалам справи або викликає інші обґрунтовані сумніви в його правильності (пункт 3 ч. 2 ст. 332 КПК України).

Для проведення психіатричної експертизи слідчий, прокурор зобов'язані звернутися з клопотанням до слідчого судді щодо залучення експерта (експертів) (ч. 1 ст. 509 КПК України).

Законодавцем також були внесені зміни в Закон України «Про судову експертизу» (Закон), якими передбачено, що судово-експертну діяльність у кримінальному провадженні здійснюють державні спеціалізовані установи, а в інших випадках – також судові експерти, які не є працівниками зазначених установ, та інші фахівці (експерти) з відповідних галузей знань у порядку та на умовах, визначених цим Законом (ч. 1 ст. 7 Закону).

Зміни у КПК України були прийняті поспіхом та всупереч концептуальним засадам кримінального провадження, зокрема принципам забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування кримінальних проваджень і їх судового розгляду, змагальності сторін і незалежності органів досудового розслідування

Підставою проведення судової експертизи є відповідне судове рішення чи рішення органу досудового розслідування або договір з експертом чи експертною установою, якщо експертиза проводиться на замовлення інших осіб (ст. 7-1 Закону).

Зазначені зміни набрали чинності 15 березня 2018 року.

З аналізу цих нововведень у КПК України вбачаємо, що вони були прийняті поспіхом та всупереч концептуальним засадам кримінального провадження, зокрема принципам забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування кримінальних проваджень і їх судового розгляду, змагальності сторін і незалежності органів досудового розслідування.

При цьому роль прокурора як процесуального керівника, який забезпечує проведення досудового розслідування у розумні строки (ч. 2 ст. 28 КПК України), та слідчого, на якого покладено відповідальність за законність і своєчасність здійснення процесуальних дій (ч. 1 ст. 40 КПК України), перекладена на слідчого суддю, що призвело до надмірної завантаженості останнього, невідправданого розширення меж судового втручання в діяльність органів досудового розслідування, великих витрат часу слідчих та прокурорів для отримання дозволів у слідчого судді на проведення судових експертиз, що фактично спричинило блокування роботи органів досудового розслідування і можливості розслідування кримінальних проваджень.

Таке обмеження прав та обов'язків слідчих і прокурорів є нераціональним та не сприяє досягненню цілей кримінального судочинства.

Крім того, ухваленим змінам притаманні певні неузгодженості та невизначеність у питанні призначення судових експертиз.

Так, згідно з ч. 2 ст. 242 КПК України вимога щодо необхідності залучення для проведення судової експертизи виключно державної спеціалізованої установи поширюється лише на види експертиз, передбачені в ч. 2 ст. 242 КПК України.

Разом з тим зі змісту ст.ст. 243, 244 КПК України вбачається, що ця вимога поширюється на всі види експертиз у межах кримінального провадження.

Однак таке суперечить ч. 1 ст. 7 Закону, відповідно до якої судово-експертну діяльність у кримінальному провадженні здійснюють державні спеціалізовані установи, а в інших випадках – також судові експерти, які не є працівниками зазначених установ, та інші фахівці (експерти) з відповідних галузей знань у порядку та на умовах, визначених цим Законом.

Також законодавцем внесено зміни в ст. 7-1 Закону про те, що підставою проведення судової експертизи є відповідне судове рішення чи рішення органу досудового розслідування або договір з експертом чи експертною установою – якщо експертиза проводиться на замовлення інших осіб.

Ухваленим змінам до КПК України та Закону України «Про судову експертизу» притаманні певні неузгодженості та невизначеність у питанні призначення судових експертиз

Очевидно, як свідчить аналіз цієї норми, орган досудового розслідування та інші особи (наприклад, адвокат) мають право на самостійне залучення судового експерта для проведення експертного дослідження в кримінальному провадженні.

Проте зазначене суперечить новим вимогам КПК України в частині призначення судових експертиз і може призвести до ситуації, коли сторони кримінального провадження, безпосередньо звернувшись до експертної установи, отримають висновок судової експертизи, який надалі буде визнаний судом недопустимим доказом, оскільки відповідно до КПК України судова експертиза може бути проведена лише за ухвалою слідчого судді або суду, тобто порушено процесуальний порядок отримання такого доказу.

Таким чином, відповідно до змін, внесених у КПК України, запроваджено повсюдний судовий контроль під час призначення експертиз у кримінальному провадженні та здійснено монополізацію на проведення експертиз виключно державними установами.

Отже, прийняті зміни позбавляють сторони кримінального провадження можливості самостійно обирати експертні установи для проведення експертних досліджень та свободи у поданні ними до суду своїх доказів, у тому числі висновків експертиз, які складені недержавними експертами.

Водночас, повертаючись до питання призначення судової експертизи слідчим суддею, зауважимо, що за результатами розгляду клопотання про призна-

чення судової експертизи слідчий суддя має право відмовити у задоволенні такого клопотання у разі, якщо ініціатор звернення не доведе, що для вирішення питань, що мають істотне значення для кримінального провадження, необхідно залучення експерта.

Відповідно до змін, внесених у КПК України, запроваджено повсюдний судовий контроль під час призначення експертиз у кримінальному провадженні та здійснено монополізацію на проведення експертиз виключно державними установами. Отже, сторони кримінального провадження позбавляються можливості самостійно обирати експертні установи для проведення експертних досліджень та свободи у поданні ними до суду своїх доказів

Інших підстав для відмови у задоволенні такого клопотання нормами КПК України не передбачено.

Ухвала слідчого судді про відмову в задоволенні клопотання про призначення судової експертизи оскарженню не підлягає, чим фактично порушується ч. 4 ст. 38 КПК України, згідно з якою орган досу-

дового розслідування зобов'язується застосовувати всі передбачені законом заходи для забезпечення ефективності досудового розслідування.

У разі задоволення клопотання про призначення судової експертизи слідчий суддя або суд одноособово визначає експертну установу або експерта, якому доручається проведення відповідного експертного дослідження, а ініціатор звернення у клопотанні зобов'язаний лише вказати вид експертного дослідження та надати перелік питань, які потребують такого дослідження.

Разом з тим ані в КПК України, ані в Законі не визначено критерії, за якими слідчий суддя або суд повинні визначати експертну установу для призначення експертних досліджень.

Такі критерії наведено лише в Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень: згідно з пунктом 1.6 цього документа експертна установа визначається за територіальною зоною відповідних областей України.

Отже, може виникнути ситуація, коли після проведення експертного дослідження за зверненням однієї із сторін кримінального провадження та отримання висновку судової експертизи слідчий суддя прийме рішення про призначення судової експертизи за зверненням протилежної сторони у тій самій експертній установі, де вже відповідне дослідження проводилось.

Оскільки у чинних КПК України та Законі не передбачено проведення повторної та додаткової експертиз, не зрозуміло, як повинен діяти судовий експерт у разі отримання матеріалів для проведення експертного дослідження, якщо цим експертом або експертами цієї установи вже надавався висновок.

Крім того, проведення повторних експертних досліджень в одній і тій самій експертній установі стосовно тих самих обставин справи може призвести до суб'єктивізму з боку експерта.

Також слід зазначити, що змінами до КПК України не врегульовано питання реалізації права експерта на отримання додаткових матеріалів для проведення експертного дослідження, передбаченого в ст. 13 Закону. Нагадаємо, що відповідно до цієї статті незалежно від виду судочинства судовий експерт має право, зокрема, подавати клопотання про надання додаткових матеріалів, якщо експертиза призначена судом або органом досудового розслідування, або ознайомлюватися з матеріалами справи, що стосуються предмета судової експертизи.

Ухвала слідчого судді про відмову в задоволенні клопотання про призначення судової експертизи оскарженню не підлягає, чим фактично порушується ч. 4 ст. 38 КПК України, згідно з якою орган досудового розслідування зобов'язується застосовувати всі передбачені законом заходи для забезпечення ефективності досудового розслідування

Тобто у разі необхідності отримання судовим експертом додаткових матеріалів для проведення дослідження у КПК України не визначено, який саме суб'єкт має право розглядати таке клопотання судового експерта.

Це свідчить про необхідність удосконалення законодавства в частині призначення судової експертизи.

Крім того, як свідчить аналіз ст. 244 КПК України, віддаючи залучення експерта до компетенції слідчого судді, законодавець для виконання функції судового контролю з метою запобігання затягуванню строків досудового розслідування не прописав процесуальних механізмів його реалізації.

Зокрема, сторону, яка звертається з клопотанням про залучення експерта, не зобов'язано надавати слідчому судді інформацію про таке:

- які експертизи у провадженні вже проведено, якими є висновки експерта, щодо яких запитань надано експертний висновок, щодо яких ні, а щодо яких відмовлено від надання висновку;
- які експертизи перебувають на виконанні;
- як відбувався хід досудового розслідування, зокрема, чи продовжувались його строки та з яких підстав;
- чи застосовано до підозрюваного запобіжний захід або захід процесуального примусу, чи продовжувались їх строки?

Слід указати, що в ч. 2 ст. 244 КПК України визначено вимоги до змісту клопотання про залучення експерта та обсяг матеріалів (доказів) для його підтвердження щодо необхідності проведення судової експертизи, проте матеріалів, які були б спрямовані на інформування слідчого судді щодо можливого

зловживання процесуальними правами і затягування строків досудового розслідування, не передбачено в жодному з положень цієї статті або інших статей КПК України.

Необхідність участі слідчого судді в призначенні переважної більшості судових експертиз на стадії досудового розслідування необґрунтована

у зв'язку з чим слідчий суддя не має можливості їх оцінити з погляду доцільності призначення експертизи, її результативності та витрачання часу на її проведення.

Слідчий суддя може контролювати тільки перелік запитань до експерта, однак, не маючи спеціальних знань у відповідній сфері, він не зможе критично їх оцінювати.

Отже, слідчий суддя позбавлений можливості всебічного та повного контролю щодо підстав призначення та проведення судової експертизи.

Відповідно до ч. 2 ст. 122 КПК України проведення експертизи за дорученням слідчого судді здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України, що не сприяє оптимізації чи економії бюджетних коштів.

У зв'язку з викладеним доцільно зазначити, що необхідність участі слідчого судді в призначенні переважної більшості судових експертиз на стадії досудового розслідування необґрунтована.

Крім того, також слід звернути увагу на те, що в системі процесуальних гарантій, спрямованих на запобігання безпідставному затягуванню строків досудового розслідування, а також права учасників процесу на розумні строки як елемента права на справедливий суд (ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод), є три взаємодоповнювальні механізми:

- 1) в ч. 6 ст. 28 КПК України гарантовано підозрюваному, обвинуваченому, потерпілому право на звернення до прокурора, слідчого судді або суду з клопотанням про необхідність здійснення кримінального провадження (або окремих процесуальних дій) у більш короткі строки, ніж передбачено законом;
- 2) у пункті 9-1 ч. 1 ст. 303 КПК України (в редакції Закону України від 16 листопада 2017 року № 2213-VIII¹) гарантується право оскарження до слідчого судді відмови прокурора, слідчого у задоволенні скарги на недотримання розумних

¹ Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення дотримання прав учасників кримінального провадження та інших осіб правоохоронними органами під час здійснення досудового розслідування: Закон України від 16 листопада 2017 року № 2213-VIII // Відомості Верховної ради України. 2017. № 49–50. Ст. 444. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2213-19#n66> (дата звернення: 20.09.2018).

строків особою, якій відмовлено у задоволенні скарги, її представником, законним представником, захисником;

3) у ст.ст. 294–297-1 КПК України в редакції Закону № 2147-VIII передбачено достатні фільтри щодо продовження строків досудового розслідування, у тому числі й шляхом судового контролю.

Не сприяє дотриманню розумних строків досудового розслідування також встановлений у ч. 3 ст. 244 КПК України п'ятиденний строк, у межах якого слідчий суддя повинен розглянути клопотання про призначення судової експертизи.

Крім того, такий строк розгляду клопотань не сприяє збереженню речових доказів у їх первинному вигляді, призводить до втрати їхніх властивостей, тому проведення окремих видів експертиз із часом стає неможливим. Це впливає на якість досудового розслідування загалом.

Наділення слідчого судді повноваженнями щодо надання дозволів на проведення судової експертизи з метою запобігання затягуванню строків досудового розслідування є механізмом дублювання та неефективним рішенням

Отже, наділення слідчого судді повноваженнями щодо надання дозволів на проведення судової експертизи з метою запобігання затягуванню строків досудового розслідування є механізмом дублювання та неефективним рішенням.

Водночас слід вказати на те, що європейське право орієнтує національних законодавців на спрощення кримінального судочинства.

Зокрема, в розділі III Рекомендації № R (87) 18 Кабінету міністрів Ради Європи «Про спрощення кримінального правосуддя» від 17 вересня 1987 року регламентовано, що попереднє розслідування має проводитись у такому порядку, щоб усунути всі зайві формальності.

У зв'язку з викладеним доцільно повернутися до норм КПК України стосовно призначення та проведення судових експертиз, які діяли до набрання чинності Законом № 2147-VIII. Також необхідно законодавчо врегулювати питання про призначення та проведення первинних, додаткових, повторних, комісійних і комплексних експертиз.

Олексій Шкільнюк

начальник слідчого відділу
Прокуратури Чернігівської області,
старший радник юстиції

Володимир Шмаровоз

заступник начальника слідчого відділу
Прокуратури Чернігівської області,
радник юстиції

ВИРІШЕННЯ ПИТАНЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЛЕЖНОЇ ПРАВОВОЇ ПРОЦЕДУРИ ОБШУКУ В ПРАКТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Одним із основних завдань правоохоронних органів є повне та швидке розслідування та розкриття злочинів і викриття осіб, винних у злочинній діяльності. Обшук як одна з основних слідчих (розшукових) дій (С(Р)Д) є достатньо ефективним засобом збирання та перевірки доказів у кримінальному провадженні.

Разом з тим для забезпечення допустимості отриманих у результаті його проведення фактичних даних необхідним є чітке дотримання вимог Кримінального процесуального кодексу України (КПК України) і при підготовці слідчим, прокурором, а надалі – розгляді слідчим суддею клопотання про обшук, і під час проведення обшуку, і при відкритті матеріалів досудового розслідування стороні захисту наприкінці досудового розслідування. Питання забезпечення належної правової процедури під час розгляду клопотання про обшук та проведення обшуку не залишалися поза увагою дослідників, особливо з огляду на наявні у практиці випадки зловживань та порушень під час здійснення

цієї С(Р)Д. Водночас проблема актуалізувалася у зв'язку з прийняттям та набранням чинності з 16 березня 2018 року Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення дотримання прав учасників кримінального провадження та інших осіб правоохоронними органами під час здійснення досудового розслідування»¹.

Метою цієї статті є окреслення проблемних аспектів нормативної регламентації фіксації проведення обшуку, наслідків недотримання вимог КПК України під час проведення обшуку, зокрема, у розрізі новацій цього Кодексу.

Відповідно до ч. 1 ст. 234 КПК обшук проводиться з метою виявлення та фіксації відомостей про обставини вчинення кримінального правопорушення, відшукування знаряддя кримінального правопорушення або майна, яке було здобуте у результаті його вчинення, а також встановлення місцезнаходження розшукуваних осіб.

Одним з основоположних принципів кримінального провадження є недоторканність житла чи іншого володіння особи, який повинен бути безумовно дотриманий стороною обвинувачення під час досудового розслідування, у тому числі проведення обшуку.

Так, згідно зі ст. 30 Конституції України кожному гарантується недоторканність житла. Не допускається проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду чи обшуку інакше як за вмотивованим рішенням суду².

Вказане положення Основного Закону України деталізується в ч. 1 ст. 233 КПК, відповідно до якої ніхто не має права проникнути до житла чи іншого володіння особи з будь-якою метою, інакше як лише за добровільною згодою особи, яка ними володіє, або на підставі ухвали слідчого судді, крім випадків невідкладності, до яких згідно з ч. 3 ст. 233 КПК відносно врятування життя людей та майна чи безпосереднє переслідування осіб, які підозрюються у вчиненні злочину.

Також ці питання врегульовані нормами міжнародного права. Зокрема, у ст. 12 Загальної декларації прав людини зазначається, що «ніхто не може зазнавати безпідставного втручання в його особисте та сімейне життя, безпідставного посягання на недоторканність його житла, таємницю його кореспонденції»³. Такі ж гарантії проголошуються у Міжнародному пакті про грома-

¹ Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення дотримання прав учасників кримінального провадження та інших осіб правоохоронними органами під час здійснення досудового розслідування: Закон України від 16 листопада 2017 року № 2213-VIII // Відомості Верховної Ради України. 2017. № 49–50. Ст. 444. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2213-19> (дата звернення: 17.09.2018).

² Конституція України: від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA%96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 17.09.2018).

³ Загальна декларація прав людини: Резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015 (дата звернення: 17.09.2018).

дяньські і політичні права ООН (ст. 17)⁴ та Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (ст. 8)⁵.

Порушення вимог щодо недоторканності житла чи іншого володіння особи призводить як до визнання недопустимими зібраних доказів, так і до кримінальної відповідальності за ст. 162 КК України.

Так, наприклад, у поточному році вироком Прилуцького міськрайонного суду Чернігівської області від 21 травня 2018 року, залишеним без змін судом апеляційної інстанції, визнано винним та засуджено за ч. 2 ст. 162 КК України інспектора одного з райвідділів поліції, який, за відсутності відповідної ухвали суду та добровільної згоди власника, проник до житлового будинку, в якому незаконно провів обшук.

Однією з новел під час проведення обшуку житла чи іншого володіння особи є обов'язок фіксації такої слідчої дії за допомогою аудіо- та відеозапису (ч. 10 ст. 236 КПК України).

Ухвалена норма, безумовно, спрямована на налагодження ефективного механізму попередження зловживань при проведенні обшуків та дотримання вимог закону усіма учасниками цих слідчих (розшукових) дій.

Проте на практиці виникають проблеми через відсутність детальної регламентації процедури відеозйомки проведення обшуку. Зокрема, у КПК України не визначено, які конкретні дії учасників слідчої дії мають бути зафіксовані у відеозаписі. Інколи під час проведення обшуків вилучається дуже велика кількість документів, однак не встановлено, чи має бути забезпечено фіксування у відеозаписі їх змісту та реквізитів.

Допускаються випадки використання як відеофіксуючих пристроїв для запису проведення обшуку мобільних телефонів або відеореєстраторів, які є особистою власністю працівників правоохоронних органів. Оскільки на картах пам'яті таких засобів відеофіксації, як правило, зберігається ще й особиста інформація власника телефону або відеореєстратора, це призводить до того, що використовується тільки копія запису проведення обшуку.

Однак такий порядок суперечить вимогам ч. 3 ст. 107 КПК України, згідно з якими у матеріалах кримінального провадження повинні зберігатися оригінальні примірники технічних носіїв інформації зафіксованого обшуку.

Порушення закріплених у Конституції України та міжнародному праві вимог про недоторканність житла чи іншого володіння особи призводить як до визнання недопустимими зібраних доказів, так і до кримінальної відповідальності за ст. 162 КК України

⁴ Міжнародний пакт про громадянські і політичні права: ратиф. указом Президії Верховної ради УРСР 19 жовтня 1973 року № 2148-VIII. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043 (дата звернення: 17.09.2018).

⁵ Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: ратиф. Законом України від 17 липня 1997 року № 495/97-ВР. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004 (дата звернення: 17.09.2018).

Крім того, у КПК України не регламентовано, яка особа може бути залучена для проведення відеофіксації С(Р)Д, у тому числі обшуку. Так, здебільшого ві-

Новелою КПК України є обов'язкова фіксація проведення обшуку житла чи іншого володіння особи за допомогою аудіо- та відеозапису, проте на практиці виникають проблеми через відсутність детальної регламентації процедури відеозйомки проведення обшуку

деозапис обшуку в кримінальному провадженні здійснюють оперативні співробітники органів Національної поліції або Служби безпеки, які не здатні забезпечити його кваліфіковане проведення та належне використання відеотехніки.

Слід зауважити, що під час обшуку не завжди забезпечується відеозйомка всього процесу проведення С(Р)Д. Найпоширенішою причиною цього є відсутність додаткових елементів живлення та їх кваліфікованого обслуговування під час проведення довготривалих обшуків.

Також законодавцем чітко не визначено, чи повинен бути обшук безперервним.

Відповідно до ч. 3 ст. 236 КПК слідчий, прокурор не має права заборонити учасникам обшуку користуватися правовою допомогою адвоката або представника. Слідчий, прокурор зобов'язаний допустити такого адвоката або представника до обшуку на будь-якому етапі його проведення.

Неявка адвоката, представника для участі у проведенні обшуку протягом трьох годин не перешкоджає проведенню обшуку (ч. 5 ст. 236 КПК України).

Натомість згідно з ч. 5 ст. 27 КПК України під час судового розгляду та у випадках, передбачених Кодексом, під час досудового розслідування забезпечується повне фіксування судового засідання та процесуальних дій за допомогою звуко- та відеозаписувальних технічних засобів. Як вбачається, вимога «повного фіксування» свідчить про необхідність саме безперервного, суцільного фіксування процесуальних дій, у тому числі обшуку.

Оцінюючи вказані положення, доходимо висновку, що законодавець визначає два випадки, а саме: безперервне проведення обшуку (ч. 5 ст. 27 КПК України) та можливість переривати таку слідчу дію (ч. 3 та ч. 5 ст. 236 КПК України), що свідчить про їх розбіжність та може спричинити визнання доказів, зібраних за результатами відповідних слідчих (розшукових) дій, недопустимими.

Чітке законодавче врегулювання питання можливості переривати проведення обшуку значно зменшить кількість процесуальних помилок у практичній діяльності слідчих та прокурорів.

Такі фахівці у галузі кримінального процесуального права, як О.А. Леві, О.І. Михайлов та О.В. Капліна, висловлюють думку, що у разі проведення довготривалого обшуку слідчий за необхідності може його зупиняти, у тому числі залишати територію проведення обшуку із забезпеченням охорони місця його

проведення, щоб унеможливити приховування предметів, які відшуковуються. На думку науковців, такі дії слідчого не суперечать вимогам КПК України⁶.

Порушуючи питання законодавчого врегулювання процедури проведення обшуку, слід звернути увагу на таке. Вказаним вище Законом України від 16 листопада 2017 року ч. 3 ст. 87 КПК України доповнено підпунктом 3 такого змісту: «... під час виконання ухвали про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи у зв'язку з недопущенням адвоката до цієї слідчої (розшукової) дії. Факт недопущення до участі в обшуку адвокат зобов'язаний довести в суді під час судового провадження».

У КПК України визначено два випадки: безперервне проведення обшуку (ч. 5 ст. 27) та можливість переривати таку слідчу дію (ч. 3 та ч. 5 ст. 236), які є розбіжними, що може спричинити визнання доказів, зібраних за результатами відповідних слідчих (розшукових) дій, недопустимими

Наведене формулювання суперечить положенням ч. 2 ст. 92 КПК України, згідно з яким сторона зобов'язана, за загальним правилом, доводити допустимість поданих нею доказів. Разом з тим з формулювання пункту 3 ч. 3 ст. 87 КПК України вбачається обов'язок адвоката (який може і не належати до сторони захисту) доводити недопустимість доказів сторони обвинувачення.

Ще одним гострим питанням є проведення особистого обшуку особи (ч. 5 ст. 236 та ч. 3 ст. 208 КПК України).

Відповідно до ч. 3 ст. 208 КПК України уповноважена службова особа, слідчий, прокурор може здійснити обшук затриманої особи з дотриманням правил, передбачених ч. 7 ст. 223 і ст. 236 цього Кодексу.

Згідно з ч. 5 ст. 236 КПК України за рішенням слідчого чи прокурора може бути проведено обшук осіб, які перебувають в житлі чи іншому володінні, якщо є достатні підстави вважати, що вони переховують при собі предмети або документи, які мають значення для кримінального провадження.

У частині 3 ст. 233 КПК України надано право слідчому та прокурору до постановлення ухвали слідчого судді проникнути у невідкладних випадках до житла чи іншого володіння особи. Водночас право слідчого та прокурора провести у невідкладних випадках до постановлення ухвали слідчого судді обшук особи, яка не перебуває у житлі чи іншому володінні, вказаною або іншими нормами Кодексу не передбачено.

Отже, чинним кримінальним процесуальним законодавством надано слідчому та прокурору можливість проведення обшуку особи у двох випадках: 1) у разі її затримання (ст. 208 КПК України); 2) під час її перебування в житлі чи

⁶ Капліна О.В. Проблеми нормативного регулювання та практики проведення обшуку під час кримінального провадження // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». 2015. № 2(12). URL: <https://lj.oa.edu.ua/articles/2015/n2/15kovckp.pdf> (дата звернення: 17.09.2018).

іншому володінні, обшук якого проводиться (ст. 233 КПК України). У другому випадку, з урахуванням вимог ч. 3 ст. 233 КПК, у разі невідкладності проведення такого обшуку – це можливо також до постановлення ухвали слідчого судді.

Разом із тим під час досудового розслідування дуже часто виникає необхідність у проведенні обшуку осіб, підстави для затримання яких на момент проведення їх обшуку відсутні та які не перебувають в житлі чи іншому володінні особи.

Наприклад, під час досудового розслідування слідчим отримано дані про те, що службова особа, перебуваючи в громадському місці, одержала грошові кошти як неправомірну вигоду та продовжує перебувати в тому ж місці. Зважаючи, що вказана службова особа може вжити заходів для приховування отриманої неправомірної вигоди, у результаті чого докази її протиправної діяльності будуть втрачені, виникає потреба невідкладно провести обшук особи за відсутності достатніх підстав для її затримання.

Можливість та порядок проведення обшуку особи у такому випадку Кримінальним процесуальним кодексом України не визначено.

Водночас під час розслідування кримінальних правопорушень, за вчинення яких передбачено покарання у виді позбавлення волі, у разі належної фіксації обставин вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину, у тому числі шляхом проведення негласних слідчих (розшукових) дій (НС(Р)Д), можливим є затримання особи в порядку ст. 208 КПК та, відповідно, проведення її обшуку та вилучення предметів злочинної діяльності.

Затримання особи та її обшук є доцільними, навіть якщо неможливо повідомити протягом 24 годин особі про підозру у вчиненні злочину з об'єктивних причин (за відсутності висновку експертизи, розсекречених матеріалів НС(Р)Д тощо). У такому разі затримана особа може звільнитися, а досудове розслідування продовжується у загальному порядку. Водночас основну мету – виявлення та фіксацію відомостей про обставини вчинення кримінального правопорушення, досягнуто.

Отже, сьогодні наявні певні проблеми стосовно процедури проведення обшуку, які потребують законодавчого врегулювання, адже своєчасне та результативне проведення обшуку відповідно до вимог КПК України є однією з головних умов ефективності досудового розслідування. Водночас слід наголосити, що яким би досконалим не був закон, його ефективність може бути оцінена тільки через правозастосовну практику тих суб'єктів кримінального провадження, які приймають рішення щодо проведення обшуку.

Олександр Свірін

головний науковий співробітник відділу
науково-методичного забезпечення прокурорської
діяльності поза сферою кримінальної юстиції
Науково-дослідного інституту
Національної академії прокуратури України

ПРОБЛЕМИ ЩОДО ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАЦІВНИКІВ ПРОКУРАТУРИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

В умовах реформування системи прокуратури та суттєвого звуження її функціональних повноважень наші законодавці розпочали запроваджувати зміни і пенсійного забезпечення працівників органів прокуратури. У зв'язку з цим накопичилось чимало проблем, від вирішення яких залежить рівень соціальної захищеності прокурорів і, відповідно, ефективність виконання покладених на них правоохоронних завдань.

Зокрема, у Законі України від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII «Про прокуратуру» (Закон № 1697-VII) не передбачено виплати прокурору при звільненні у зв'язку з виходом на пенсію одноразової грошової допомоги в розмірі місячного грошового забезпечення за кожний повний календарний рік служби в органах прокуратури. А також знижено відсоток від суми місячної заробітної плати, за яким призначається пенсія.

У пункті 5 розділу III Закону України від 2 березня 2015 року № 213-VIII «Про внесення змін і доповнень до деяких законодавчих актів України щодо пенсійного забезпечення» (Закон № 213-III) зазначено, що у разі неприйняття до 1 червня 2015 року закону про призначення всіх пенсій, у тому числі спеціальних, на загальних підставах з 1 червня 2015 року скасовуються норми щодо пенсійного забезпечення осіб, яким пенсії / щомісячне довічне грошове утримання призначається відповідно до низки законів України, у тому числі Закону України «Про прокуратуру».

Саме наявність такого законодавчого положення та відсутність до цього часу нормативного документа, згідно з яким здійснювалися б призначення та порядок виплати прокурорським працівникам пенсій, включаючи пенсію за інвалідністю, стали причиною поширення фактів відмови службовими особа-

ми органів Пенсійного фонду України у призначенні та перерахунку прокурорських пенсій, а надалі – відмови судовими органами у задоволенні позовних заяв на дії і рішення органів спеціальної компетенції, яким є Пенсійний фонд України.

До цього треба додати поширення останнім часом фактів відмови керівництва прокуратур обласного рівня та Генеральної прокуратури України видавати довідки про заробітну плату, які потрібні працівникам прокуратури при зверненні до органів Пенсійного фонду України для перерахунку пенсій. Зазначене потягло за собою апелювання до судових органів у зв'язку з неправомірними діями прокуратур різного рівня і зрештою стало підставою появи рішення Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 16 квітня 2018 року № 825/506/18 (про відмову прокуратури у видачі довідки про зарплату для перерахунку пенсій).

Із усієї кількості проблем щодо пенсійного забезпечення працівників прокуратури виокремимо декілька основних питань, які підлягають правовій оцінці.

1. Щодо відповідності Конституції України положень пункту 5 розділу III «Прикінцеві положення» Закону № 213-VIII; існування колізії між цим Законом та Законом № 1697-VII в питанні пенсійного забезпечення прокурора та шляхи її усунення

Системний аналіз положень Закону № 213-VIII дає змогу дійти висновку, що ним скасовано чинні на 1 червня 2015 року норми щодо пенсійного забезпечення осіб, яким пенсії призначаються відповідно до Закону України від 5 листопада 1991 року № 1789-XII «Про прокуратуру» (Закон № 1789-XII від 5 листопада 1991 року).

15 липня 2015 року Закон № 1789-XII від 5 листопада 1991 року частково втратив чинність у зв'язку з набранням чинності Законом № 1697-VII від 14 жовтня 2014 року. В новому Законі № 1697-VII, який є чинним і сьогодні, відсутні будь-які відомості про скасування норм щодо пенсійного забезпечення прокурорів. Законодавчі зміни до пункту 5 розділу III «Прикінцеві положення» Закону № 213-VIII щодо поширення його дії на прийнятий пізніше Закон № 1697-VII також не вносилися. Тому між Законом № 213-VIII та Законом № 1697-VII у питанні регулювання пенсійного забезпечення прокурорів виникла правова колізія.

У зв'язку з цим варта уваги правова позиція Верховного Суду, викладена у постановках від 26 червня 2018 року (справи №№ 12/6157/16-а, 686/17309/17). Так, згідно з висновком Верховного Суду питання пенсійного забезпечення прокурорів урегульовано у ст. 86 Закону № 1697-VII, відповідно до якої їм призначається пенсія за вислугу років. Прокурорам, визнаним інвалідами I або II групи, за наявності стажу роботи в органах прокуратури не менше 10 років, призначається пенсія за інвалідністю (ч. 9 ст. 86 Закону № 1697-VII).

Верховний Суд мотивував свої рішення тим, що дія Закону № 213-VIII поширювалася тільки на Закон № 1789-XII від 5 листопада 1991 року, згідно з яким станом на 1 червня 2015 року призначалися пенсії прокурорам. При цьому наголошено, що 14 жовтня 2014 року прийнято новий Закон № 1697-VII, який набрав чинності з 15 липня 2015 року, крім окремих положень. Застосування Закону № 1697-VII від 14 жовтня 2014 року є пріоритетним у правовідносинах, які виникають у сфері соціального, матеріально-побутового забезпечення прокурорів.

Суд зазначив, що до ст. 86 Закону № 1697-VII законодавцем вносилися зміни, зокрема Законом України від 19 грудня 2017 року № 2249-VII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України», що додатково свідчить про чинність цієї правової норми. Відповідно до пункту 8 Прикінцевих та перехідних положень Закону України від 3 жовтня 2017 року № 2148-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій» норми ст. 86 Закону № 1697-VII від 14 жовтня 2014 року діють до дня внесення змін до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб».

Згідно з позицією Конституційного Суду України (КСУ) запровадження єдиного принципу пенсійного забезпечення усіх категорій громадян, зокрема прокурорів (крім військовослужбовців), не відповідає конституційним засадам, оскільки суперечить ч. 3 ст. 22 Конституції України, відповідно до якої при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів заборонено звужувати зміст та обсяг існуючих прав і свобод.

КСУ у своєму рішенні від 11 жовтня 2005 року № 8-рп/2005 зазначив, що звуження змісту прав і свобод означає зменшення ознак, змістових характеристик можливостей людини, які відображаються відповідними правами та свободами, тобто якісних характеристик права. Звуження обсягу прав і свобод – це зменшення кола суб'єктів, розміру території, часу, розміру або кількості благ чи будь-яких інших кількісно вимірюваних показників використання прав і свобод, тобто їх кількісної характеристики.

На підставі зазначеного доходимо висновку, що вимоги пункту 5 розділу III «Прикінцеві положення» Закону № 213-VIII про скасування норм щодо спеціального пенсійного забезпечення прокурорів є неконституційними та не можуть застосовуватися з огляду на наведене нижче.

Відповідно до ст. 3 Конституції України права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав людини є головним обов'язком держави. У ст. 19 Основного Закону України визначено, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що

передбачені Конституцією та законами України. Кожен має право на соціальний захист, що включає право на отримання пенсійних виплат для забезпечення гідного рівня життя (ст. 46 Конституції України).

Необхідно зауважити, що згідно з правовою позицією КСУ в Конституції України виокремлено певні категорії громадян України, що потребують додаткових гарантій соціального захисту з боку держави. До них, наприклад, належать громадяни, які відповідно до ст. 17 Конституції України перебувають на службі у військових формуваннях та правоохоронних органах держави, забезпечуючи суверенітет і територіальну цілісність України, її економічну та інформаційну безпеку, а саме: у Збройних силах України, органах Служби безпеки України, міліції, прокуратури, охорони державного кордону України, податкової міліції, Управління державної охорони України, державної пожежної охорони, Державного департаменту України з питань виконання покарань тощо (рішення КСУ від 6 липня 1999 року № 8-рп/99 у справі щодо права на пільги та від 20 березня 2002 року № 5-рп/2002 у справі щодо пільг, компенсацій і гарантій).

Оскільки служба в Збройних силах України, інших військових формуваннях та правоохоронних органах пов'язана з ризиком для життя і здоров'я, підвищеними вимогами до дисципліни, професійної придатності, фахових, фізичних, вольових та інших якостей, це повинно компенсуватися наявністю підвищених гарантій соціальної захищеності як під час проходження служби, так і після її закінчення

У наведених рішеннях Конституційний Суд України вказав, що необхідність додаткових гарантій соціальної захищеності цієї категорії громадян як під час проходження служби, так і після її закінчення зумовлена насамперед тим, що служба у Збройних силах України, інших військових формуваннях та правоохоронних органах держави пов'язана з ризиком для життя і здоров'я, підвищеними вимогами до дисципліни, професійної придатності, фахових, фізичних, вольових та інших якостей. Це повинно компенсуватися наявністю підвищених гарантій соціальної захищеності, тобто комплексу організаційно-правових економічних заходів, спрямованих на забезпечення добробуту саме цієї категорії громадян як під час проходження служби, так і після її закінчення.

Ураховуючи, що в пункті 5 розділу III «Прикінцеві положення» Закону № 213-VIII про скасування з 1 червня 2015 року норм щодо призначення щомісячного довічного грошового утримання відповідно до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» значно звужено і частково скасовано обсяг конституційних гарантій незалежності суддів як складової їхнього правового статусу, КСУ своїм рішенням від 8 червня 2016 року № 4-рп/2016 визнав їх такими, що не

відповідають Конституції України (є неконституційними). Це рішення, на нашу думку, має преюдиціальне значення при встановленні Конституційним Судом України неконституційності (конституційності) вимог пункту 5 розділу III «Прикінцеві положення» Закону № 213-VIII про скасування з 1 червня 2015 року норм щодо пенсійного забезпечення осіб, яким пенсії призначаються відповідно до Закону України «Про прокуратуру».

На наш погляд, з метою подолання колізій у правовому регулюванні спеціального пенсійного забезпечення працівників прокуратури в умовах верховенства права повинно діяти правило пріоритету спеціальної норми щодо загальної. Стосовно цього випадку механізм подолання колізії має ґрунтуватися на диференційному принципі, заснованому на загальному логічному правилі співвідношення загального й окремого – «спеціальна норма має перевагу перед загальною».

2. Щодо належного пенсійного забезпечення прокурора як складової гарантій його незалежності

Сучасний стан реформування пенсійного законодавства, характер службово-трудової діяльності працівників прокуратури, необхідність удосконалення їх соціально-правового захисту обумовлюють актуальність питань, пов'язаних із правовим регулюванням пенсійного забезпечення цієї категорії працівників правоохоронних органів.

У Конституції України людину визнано найвищою соціальною цінністю, у зв'язку з чим закріплено необхідні умови для реалізації кожним громадянином своїх прав, свобод і законних інтересів. Одним із таких прав є право на соціальний захист і достатній життєвий рівень для себе та своєї родини. Ці положення закріплені у ст. 46 Конституції України, де зазначено, що громадяни мають право на соціальний захист, враховуючи право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття за не залежними від них обставинами, а також старості та в інших випадках, передбачених законом.

У пункті 5 ч. 1 ст. 16 Закону № 1697-VII від 14 жовтня 2014 року передбачено, що належне матеріальне, соціальне та пенсійне забезпечення прокурора віднесено до гарантій його незалежності.

Конституційний Суд України неодноразово розглядав проблему, пов'язану з реалізацією права на соціальний захист, неприпустимістю обмеження конституційного права громадян на достатній життєвий рівень, і сформулював правову позицію, згідно з якою Конституція та закони України виокремлюють певні категорії громадян України, що потребують додаткових гарантій соціального захисту з боку держави. До них, зокрема, належать громадяни, яким пенсія призначається за спеціальними законами. У рішеннях КСУ зазна-

чалось, що пільги, компенсації, гарантії є видом соціальної допомоги і необхідною складовою конституційного права на достатній життєвий рівень, тому звуження змісту та обсягу цього права шляхом прийняття нових законів або внесення змін до чинних законів з огляду на ст. 22 Конституції України не допускається (рішення КСУ від 6 липня 1999 року № 8-рп/99, від 20 березня 2002 року № 5-рп/2002, від 17 березня 2004 року № 7-рп/2004, від 1 грудня 2004 року № 20-рп/2004).

Одним із видів соціального захисту, передбаченого у законодавстві України, є пенсійне забезпечення. Право на пенсію нерозривно пов'язане з трудовою діяльністю людини.

Під час аналізу правової природи пенсійного забезпечення працівників органів прокуратури слід урахувати такі характерні ознаки: це є грошові

Відповідно до правової позиції Конституційного Суду України пільги, компенсації, гарантії є видом соціальної допомоги і необхідною складовою конституційного права на достатній життєвий рівень, тому звуження змісту та обсягу цього права шляхом прийняття нових законів або внесення змін до чинних законів з огляду на ст. 22 Конституції України не допускається

платежі, які здійснюються за рахунок коштів Пенсійного фонду України та державного бюджету регулярно (щомісячно); розмір пенсії залежить від вислуги років, стажу роботи, попереднього заробітку та займаної посади; пенсії призначаються лише у чітко встановлених законодавством випадках: з настанням пенсійного віку, за вислугою років, інвалідністю, втратою годувальника; мета призначення пенсій – задоволення за допомогою періодичних грошових виплат життєво важливих потреб.

Зважаючи на перелічені ознаки, належним має вважатися пенсійне забезпечення працівників органів прокуратури, що передбачає періодичні грошові виплати (щомісячні, довічні) працівникам прокуратури, які нараховуються залежно від вислуги років, стажу роботи, попереднього заробітку, займаної посади та інших обставин, визначених у чинному законодавстві, та виплачуються за рахунок коштів Пенсійного фонду України, а у випадках, передбачених чинним законодавством, коштів державного бюджету.

Такий підхід щодо визначення належного пенсійного забезпечення підтверджено у рішенні Конституційного Суду України від 27 лютого 2018 року № 1-рп/2018, де зазначено, що у сфері пенсійного забезпечення справедливим має визнаватися такий підхід законодавця, за якого забезпечується пропорційне співвідношення між страховими внесками та призначеним розміром пенсійних виплат. Таке співвідношення досягається шляхом встановлення залежності розміру пенсії від тривалості страхового стажу та розміру заробітної плати (доходу) застрахованої особи.

3. Щодо співвідношення пенсії за інвалідністю та спеціальної пенсії за вислугу років, призначених відповідно до Закону України від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII «Про прокуратуру»

Слід зазначити, що пенсія за інвалідністю та спеціальна пенсія за вислугу років відповідно до Закону № 1697-VII є різними видами пенсії, що призначаються за різних обставин. Окрім того, прокурорам, які мають одночасно право на різні державні пенсії, призначається одна пенсія за їхнім вибором.

Згідно з ч. 1 ст. 86 Закону № 1697-VII прокурори мають право на пенсійне забезпечення за вислугу років незалежно від віку, але за наявності на день звернення відповідної вислуги років (починаючи від 20 років, у тому числі стажу роботи на посадах прокурорів не менше 10 років, і закінчуючи 25 роками, у тому числі стажу роботи на посадах прокурорів не менше 15 років).

У частині 2 ст. 86 також вказано, що пенсія призначається в розмірі 60 відсотків від суми їхньої місячної (чинної) заробітної плати, до якої включено всі види оплати праці, з якої було сплачено єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, а до 1 січня 2011 року – страхові внески на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, одержуваної перед місяцем звернення про призначення пенсії.

Що стосується пенсії за інвалідністю, то згідно з ч. 9 ст. 86 Закону № 1697-VII вона призначається прокурорам, визнаним особами з інвалідністю I або II групи, в розмірах, передбачених у ч. 2 цієї самої статті. Проте наявність стажу роботи в органах прокуратури визначається у термінах не менше 10 років.

Аналогічну правову позицію викладено у постанові Верховного Суду в розширеному складі суддів палати для розгляду справ щодо захисту соціальних прав Касаційного адміністративного суду при розгляді справи № 686/17309/17, що стосувалась права на пенсію прокурора з інвалідністю, від 26 червня 2018 року.

4. Щодо питання тотожності та відмінності статусу судді та статусу прокурора

З урахуванням доктринальних засад правовий статус особи – це особливе становище особи з комплексом прав, свобод та обов'язків людини і громадянина, реалізація якого забезпечується системою конституційних та інших гарантій. Основні засади правового статусу судді, прокурора визначені у Конституції України, законах України від 2 червня 2016 року № 1402-VIII «Про судоустрій і статус суддів», від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII «Про прокуратуру», від 23 грудня 1993 року № 3781-XII «Про державний захист працівників суду та правоохоронних органів», процесуальних кодексах та інших нормативно-правових актах.

Для того, щоб зробити висновок про тотожність та відмінності спеціальних правових статусів судді та прокурора, доречно порівняти порядок набуття статусів, сукупність прав і обов'язків судді та прокурора, вимоги, що ставляться до них, правові гарантії, які надають можливість здійснювати повноваження відповідно до закону, порядок притягнення до відповідальності та звільнення з посади.

Проведений порівняльний аналіз дає змогу підсумувати, що правовий статус судді та правовий статус прокурора є подібними з огляду на таке.

Кандидати на зайняття цих посад повинні відповідати певним кваліфікаційним вимогам щодо освітньо-кваліфікаційного рівня, стажу роботи в галузі права, мати високі моральні та ділові якості тощо. Порядок добору кандидатів передбачає проведення конкурсу на заміщення вакантних посад, яке здійснюють органи суддівського та прокурорського самоврядування, проходження спеціальної підготовки у Національній школі суддів України та Національній академії прокуратури України.

Поряд з кваліфікаційними висуваються й інші вимоги та обмеження. Перебування на посадах судді та прокурора несумісне із зайняттям посади в будь-якому іншому органі державної влади, органі місцевого самоврядування та з представницьким мандатом. Неможливо поєднувати свою діяльність із підприємницькою, адвокатською діяльністю, обіймати інші оплачувані посади, виконувати іншу роботу (крім викладацької, наукової чи творчої) та належати до політичних партій і рухів. Також слід уникати демонстрації власних політичних переконань або поглядів, не використовувати свої службові повноваження в інтересах політичних партій чи їх осередків або окремих політиків.

Судді та прокурори зобов'язані дотримуватись Конституції України, законів України, додержуватися правил професійної етики та присяги. За способом життя суддів здійснюється постійний моніторинг, який полягає в обов'язковому наданні декларацій про родинні зв'язки судді, його доброчесність, проходженні спеціальної перевірки. Це стосується і прокурорів (проходження щорічної таємної перевірки доброчесності).

Для належного функціонування системи правосуддя суддям і прокурорам надаються правові гарантії незалежності, які полягають у забороні незаконного втручання або впливу на їх діяльність, а також у інших засобах їх правового захисту, належного матеріального, соціального та пенсійного забезпеченні.

Подібність правового статусу судді й прокурора полягає також в особливому порядку притягнення до відповідальності.

На наш погляд, єдиним, що відрізняє правовий статус судді від правового статусу прокурора, є гарантування незалежності й недоторканності судді Конституцією і законами України на відміну від незалежності прокурора, гарантованої законами України, насамперед Законом України «Про прокуратуру».

Таким чином, з огляду на преюдиційність рішення КСУ від 8 червня 2016 року № 4-рп/2016 (щодо неконституційності вимог пункту 5 розділу III «Прикінцеві положення» Закону № 213-VIII про скасування з 1 червня 2015 року норм щодо призначення щомісячного довічного грошового утримання суддів) варто констатувати, що є можливість прийняття Конституційним Судом України аналогічного рішення щодо пенсійного забезпечення осіб, яким пенсії призначаються відповідно до Закону України «Про прокуратуру». Підставою для такого рішення може бути звернення суб'єкта права на конституційну скаргу до Конституційного Суду України.

Що стосується відмови керівництва прокуратур обласного рівня та Генеральної прокуратури України у видачі довідок про заробітну плату, потрібних працівникам прокуратури при зверненні до органів Пенсійного фонду України для перерахунку пенсій, скасування виплати прокурору при звільненні з виходом на пенсію одноразової грошової допомоги в розмірі місячного грошового забезпечення за кожний повний календарний рік служби в органах прокуратури, зниження відсотка, за яким призначається пенсія, від суми місячної заробітної плати – то ці та деякі інші питання потребують подальшого теоретичного осмислення, обґрунтування та оскарження суб'єктом права на конституційну скаргу до Конституційного Суду України з огляду на такі положення.

22 травня 2008 року КСУ в рішенні № 10-рп/2008 у справі № 1-28/2008 зазначив, що однією з конституційних гарантій прав і свобод людини і громадянина є недопущення їх скасування чи звуження їх змісту та обсягу при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів. Тлумачення виразу «звуження змісту та обсягу прав і свобод людини і громадянина», що міститься в ч. 3 ст. 22 Конституції України, КСУ дав у рішенні від 22 вересня 2005 року № 5-рп/2005, згідно з яким «конституційні права і свободи гарантуються і не можуть бути скасовані (частина 2), при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод (частина 3). Скасування конституційних прав і свобод – це їх офіційна (юридична або фактична) ліквідація. Звуження змісту та обсягу прав і свобод є їх обмеженням».

Виключно визнання Законом правових актів такими, що втратили чинність, зупинення їх дії, внесення до них змін і доповнень стосовно закріплених у них прав і свобод людини і громадянина Конституційний Суд України вважає скасуванням або обмеженням цих прав і свобод.

Зважаючи на викладене у рішеннях КСУ розуміння сутності соціальних гарантій, їх не може бути звужено шляхом внесення змін до законодавства, хоча правовідносини щодо пенсійного забезпечення виникають на момент звернення за призначенням пенсії. Таким чином, правова позиція суддів Конституційного Суду України полягає у тому, що обмеження у будь-якій формі прав і свобод людини є не допустимим.

У справах «Стек та інші проти Сполученого Королівства», «Пічкур проти України» Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ) зазначив, що, якщо у державі є чинне законодавство, яким передбачено право на соціальні виплати, це законодавство має вважатися таким, що породжує майновий інтерес, який підпадає під дію ст. 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (Конвенція). Якщо держава вирішує створити механізм соціальних виплат, вона повинна зробити це у спосіб, що відповідає ст. 14 Конвенції щодо заборони дискримінації. Дискримінація означає поводження з особами у різний спосіб, без об'єктивного та розумного обґрунтування, у відносно схожих ситуаціях.

У практиці ЄСПЛ вироблено також три головні критерії, за якими слід оцінювати для того, щоб зробити висновок, чи відповідає певний захід втручання у право власності принципу правомірного і допустимого втручання, сумісного з гарантіями ст. 1 Першого протоколу, а саме, чи є такий захід законним; чи переслідує втручання в право власності «суспільний інтерес»; чи є такий захід пропорційним до переслідуваних цілей. За оцінкою ЄСПЛ не буде вважатись пропорційним втручання, яке являє собою «особистий та надмірний тягар» для особи.

■ НОВІ ВИДАННЯ

Процесуальне керівництво досудовим розслідуванням незаконних порубок лісу: наук.-практ. посіб. / Є.О. Білоусов, Г.О. Ганова, М.М. Король, С.О. Охота та ін. – Київ: Національна академія прокуратури України, 2018. – 104 с.
ISBN 978-617-7500-65-9

Запропоноване видання підготовлено військовими прокурорами і викладачами Національної академії прокуратури України та має практичну спрямованість.

У посібнику розглядаються особливості здійснення прокурором процесуального керівництва досудовим розслідуванням незаконних порубок лісу залежно від його етапів. Автори пропонують методику і тактичні прийоми проведення слідчих (розшукових) дій у кримінальних провадженнях про злочини, передбачені у статті 246 КК України. Комплексно аналізуються положення чинних нормативно-правових актів, у тому числі відомих, роз'яснень вищих судових інстанцій, судової практики.

Видання буде корисне для практичних працівників, які беруть участь у кримінальному провадженні, – прокурорів, слідчих, адвокатів, а також науковців, аспірантів і студентів вищих юридичних навчальних закладів.

**РОЗПОЧАТО II ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ КОНКУРС
ТВОРЧИХ І НАУКОВИХ РОБІТ
СТУДЕНТІВ – МАЙБУТНІХ ПРАВНИКІВ
«10 КРОКІВ ПРОКУРОРА
ДО ПОДОЛАННЯ КОРУПЦІЇ»**

17

ЖОВТНЯ

**10 КРОКІВ ПРОКУРОРА ДО
ПОДОЛАННЯ КОРУПЦІЇ**

**II ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ КОНКУРС
ТВОРЧИХ ТА НАУКОВИХ РОБІТ**

РОБОТА

ДОПОВІДЬ

до 2 сторінок; *формат: текстовий, MS Word, аркуш A4, шрифт 14 pt, міжрядковий інтервал 1,5*

ПРЕЗЕНТАЦІЯ

до 12 слайдів; *формат: слайди, MS Power Point, сторони 3:4 або 16:9*

ПУБЛІКАЦІЯ

вірш, брошура, буклет, візуалізація, інфографіка, відеоролик тощо; *формат: із текстовим додатком, відео – до 15 хвилин*

СЦЕНАРІЙ

у формі інтерактивної презентації, наприклад, судові засідання за участю прокурора, взаємодія зі ЗМІ, інтерв'ю, опитування громадян, гра тощо; *формат: із текстовим супроводженням, відео – до 15 хвилин*

КРИТЕРІЇ

30

БАЛІВ

Актуальність і новизна пропозицій

40

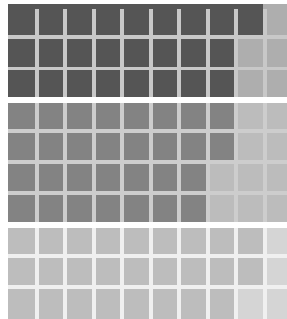
БАЛІВ

Можливість використання у практиці прокурора

30

БАЛІВ

Креативність і доступність інформації

100

БАЛІВ
МАКСИМУМ

НОВІ ПІДХОДИ В РОБОТІ ПРОКУРАТУРИ

АКТУАЛЬНІСТЬ

НОВИЗНА

ТВОРЧИСТЬ

ПРАКТИЧНІСТЬ

НАОЧНІСТЬ

ГРАФІК

17
ЖОВТНЯ

Роботи подаються в електронному вигляді до регіональних прокуратур за місцем навчання студентів ВНЗ за спеціальністю 081 «Право» до 17 жовтня 2018 року

Від кожної області надійдуть обрані конкурсними комісіями по три роботи. У фіналі конкурсу буде визначено переможців. Їхні праці – опубліковані у журналі «Вісник прокуратури». З авторами найкращих робіт зустрінеться керівництво Генеральної прокуратури України

КОНТАКТИ

Прокуратура	електронна пошта @
Вінницької області	sekretariat@vin.gp.gov.ua
Волинської області	sasyuk@pvo.gov.ua
Дніпропетровської області	21-2@prk.dp.ua
Донецької області	otdel032@don.gp.gov.ua
Житомирської області	zhitomirkor@zhit.gp.gov.ua
Закарпатської області	corrup@zak.gp.gov.ua
Запорізької області	32kor@zap.gp.gov.ua
Івано-Франківської області	05predstavn@ifprok.gov.ua
Київської області	32@kobl.gp.gov.ua
міста Києва	32-17@kyiv.gp.gov.ua
Кіровоградської області	oblprokuratura@kir.gp.gov.ua
Луганської області	viddil32@lug.gp.gov.ua
Львівської області	nag_kor@oblprok.lviv.ua
Миколаївської області	korvid@myk.gp.gov.ua
Одеської області	ob.32@od.gp.gov.ua
Полтавської області	korup@pol.gp.gov.ua
Рівненської області	korup@pro.gov.ua
Сумської області	viddil_k@prokuratura.sumy.ua
Тернопільської області	natalija.shturma@oblproc.gov.te.ua
Харківської області	viddil-05-4@prok.kh.ua
Херсонської області	tvirst@pho.gov.ua
Хмельницької області	sekretariat@khmel.gp.gov.ua
Черкаської області	zvern@cpr.ck.ua
Чернігівської області	sekretariat@chrg.gp.gov.ua
Чернівецької області	sekretariat@chnr.gp.gov.ua

У КИЄВІ ВІДБУВСЯ ДИТЯЧИЙ ТУРНІР ІЗ МІНІ-ФУТБОЛУ СЕРЕД КОМАНД ДІТЕЙ ПРАЦІВНИКІВ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ

На столичному стадіоні відбувся турнір із міні-футболу серед команд дітей працівників органів прокуратури України. Участь у змаганнях взяли 12 команд: дві команди представляли Генеральну прокуратуру України, решта – регіональні прокуратури (Волинської, Дніпропетровської, Київської, Луганської, Львівської, Полтавської, Харківської, Херсонської, Хмельницької областей) та Прокуратуру міста Києва.

Кубок переможців дістався команді Прокуратури Київської області, друге місце посіла команда Прокуратури Дніпропетровської області, третє – команда Прокуратури Херсонської області.

Учасників турніру привітав Генеральний прокурор України Юрій Луценко.

Юрій Луценко

Дякую кожній дитині, яка приїхала до столиці для того, щоб не просто зіграти у футбол, отримати призи, заслужені кубки, а продемонструвати командний дух. Подивіться, як вболівали трибуни. Подивіться, як тримають плече наші діти. Мені здається, це найголовніший результат. Бо Україна потребує розумних, сильних, спортивних, але головне – згуртованих людей. Тому що команда завжди перемагає усіх одиниць.

Промовляючи слова підтримки до кожної команди, Генеральний прокурор України побажав усім учасникам турніру вірити в себе. Також Юрій Луценко подякував батькам дітей – учасників турніру й організаторам спортивної події, які вже вдруге подарували усім свято футболу.

До привітань Генерального прокурора України та урочистого нагородження учасників також приєдналися перший заступник Генерального прокурора Дмитро Сторожук, заступник Генерального прокурора – керівник Спеціалізованої антикорупційної прокуратури Назар Холодницький і відомий український футболіст Владислав Ващук.

Такий дитячий турнір проводиться уже вдруге, участь у цьогорічних змаганнях взяли 150 дітей працівників органів прокуратури України.